

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

**Vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů
u podnikatelských subjektů**

**The impact of forensic accounting and auditing to detect
fraud in business entities**

Bc. Adéla Burešová

Plzeň 2018

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Adéla BUREŠOVÁ**
Osobní číslo: **K16N0041P**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Proveďte teoretické vymezení forenzního účetnictví a auditu.
2. Charakterizujte druhy podvodů a jejich vyšetřování a odhalování v praxi.
3. Vymezte efektivitu odhalování podvodných jednání vlivem forenzního účetnictví a auditu.
4. Formulujte závěry a doporučení.

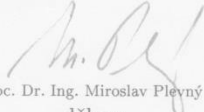
Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah kvalifikační práce: **60 - 80**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- **KRÁLÍČEK, Vladimír a MOLÍN, Jan.** *Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. 231 s. ISBN 978-80-7478-557-3.
- **MÜLLEROVÁ, Libuše a ŠINDELÁŘ, Michal.** *Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích.* 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 207 s. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-5806-0.
- **SILVERSTONE, Howard et al.** *Forensic accounting and fraud investigation for non-experts.* 3rd ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2012. xvi, 320 s. ISBN 978-0-470-87959-7.
- **VOLKÁNOVÁ, Zdenka.** *Podvody v účetnictví firem: jak se jim bránit.* Praha: Linde Praha, 2014. 189 s. Praktická ekonomická příručka. ISBN 978-80-7201-945-8.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Zdeněk Hruška, Ph.D.**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **23. října 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2018**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plévný
děkan

Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

V Plzni dne

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce panu Ing. Zdeňku Hruškovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a poskytnutý čas při vypracování této diplomové práce.

Zároveň bych ráda poděkovala všem konzultantům za strávený čas při konzultacích a za poskytnutí potřebných informací k vypracování praktické části.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika práce.....	9
1.1 Cíl práce.....	9
1.2 Metodika práce.....	9
2 Forenzní účetnictví a audit	10
2.1 Forenzní účetnictví.....	12
2.1.1 Nástroje forenzního účetnictví.....	14
2.1.2 Postup forenzního vyšetřování	16
2.1.3 Forenzní vs. finanční účetnictví.....	17
2.2 Audit	18
2.2.1 Forenzní audit.....	20
2.2.2 Audit vs. forenzní audit	21
2.3 Kreativní účetnictví.....	21
2.3.1 Techniky kreativního účetnictví	22
3 Podvody a protiprávní jednání	24
3.1 Charakteristika podvodů	25
3.2 Druhy podvodů	27
3.2.1 Vnitřní podvodná jednání	28
3.2.2 Vnější podvodná jednání	30
3.3 Opatření a prevence proti podvodům.....	31
4 Vnitřní a vnější kontrola.....	33
4.1 Vnitřní kontrolní systém	33
4.2 Druhy vnějších kontrol.....	35
5 Aplikace vyšetřovacích metod na konkrétních případech hospodářské kriminality	37
5.1 Postup vyšetřování účetních a daňových podvodů	37
5.2 Účetní podvody.....	39

5.2.1 Fiktivní fakturace.....	40
5.2.2 Fiktivní cestovní náhrady za služební cesty	42
5.2.3 Další případy umělého navyšování nákladů	44
5.2.4 Krácení tržeb.....	46
5.2.5 Fiktivní dohody o provedení práce	47
5.2.6 Fiktivní majetek.....	49
5.3 Daňové podvody	50
5.3.1 Karuselové podvody	50
5.3.2 Konkrétní případ karuselového podvodu.....	54
5.4 Systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v ČR	55
5.4.1 Kontrolní hlášení	56
5.4.2 Souhrnné hlášení.....	60
5.4.3 Zajišťovací příkazy	61
5.4.4 Elektronická evidence tržeb.....	62
5.4.5 Daňová Kobra.....	63
5.4.6 Daňová kontrola.....	64
6 Finanční podvody v číslech.....	66
7 Zhodnocení efektivity odhalování podvodů vlivem forenzního vyšetřování a formulace doporučení	70
Závěr.....	74
Seznam obrázků	75
Seznam tabulek.....	76
Seznam použitých zkratk.....	77
Seznam použité literatury.....	78

Úvod

Podvody a protiprávní jednání jsou v dnešní vyspělé době na denním pořádku a díky vynalézavým pachatelům kvalita jejich provedení neustále roste. Otázkou zůstává, proč tomu tak je, a proč statistiky kriminality neustále rostou. Odpovědi jsou celkem jednoduché. Vlivem prudkého rozvoje moderních technologií vznikly mnohem sofistikovanější metody, jak někoho oklamat a tím se dopustit podvodu. Další důvod může vycházet z pouhé psychologie člověka. Ať se jedná o jednotlivce nebo o celé společnosti, každý se snaží být co nejlepší. Společnosti chtějí být úspěšné, a to nejen z pohledu získat co nejvyšší zisk a být vždy o krok dál před konkurencí, ale i z pohledu budování svého image na trhu. Na prvním místě je tedy vždy vlastní prospěch v kterékoliv formě. Výsledkem toho může být, že někteří lidé opustí své morální hodnoty a dopustí se protiprávního jednání. Z médií neustále proudí informace o nespočtu nových případů podvodů. Jelikož jsou podvody velmi širokým pojmem, každý je schopen vybavit si alespoň nějaký případ. Příkladem podvodu může být „pouhá“ krádež, ale také třeba praní špinavých peněz nebo karuselové podvody, které se již klasifikují jako trestné činy a způsobují několikamiliardové škody. Problematika podvodů se týká společností po celém světě. Jeden ze známých případů podvodu v zahraničí se stal krach americké energetické společnosti Enron v důsledku rozsáhlých účetních podvodů. Do případu byla zapletena i známá auditorská společnost Arthur Andersen, která podvody Enronu kryla. Důsledkem toho byla zavedena nová opatření a začaly vznikat nové nástroje v boji proti podvodům, mezi nimi například i forenzní vyšetřování. Je naprosto jasné, že podvody budou celosvětovým problémem po další generace, proto je třeba vymýšlet neustále nová řešení a snažit se tento problém odhalovat a eliminovat v co nejvyšší míře.

Tato diplomová práce se bude zabývat forenzním vyšetřováním a jeho vlivem na páchání a odhalování podvodů. Nejprve budou vysvětleny základní pojmy, které se této problematice týkají, poté budou popsány jednotlivé druhy podvodů a v neposlední řadě bude nastíněna vnitřní a vnější kontrola. Stěžejní část práce bude tvořena popisem jednotlivých případů hospodářské kriminality, na kterých budou aplikovány metody forenzního vyšetřování a jednotlivá opatření, jak se proti účetním a daňovým podvodům lze bránit.

1 Cíl a metodika práce

1.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce bude popsat a přiblížit vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů. V rámci literární rešerše bude provedeno teoretické vymezení pojmů forenzní účetnictví, audit a kreativní účetnictví. Dále bude obecně vysvětlena ekonomická, hospodářská a finanční kriminalita, definována podvodná jednání a charakterizovány různé druhy podvodů a prevence proti jejich páchání. Vzhledem k ekonomickému zaměření této práce se bude pozornost nejvíce ubírat k problematice účetních a daňových podvodů. Dílčím cílem bude popsat nástroje forenzního účetnictví a techniky kreativního účetnictví. Poslední kapitola teoretické části se bude zabývat vnitřním kontrolním systémem, interním auditem a vnějšími kontrolami, se kterými se lze běžně setkat v podnikové praxi.

Praktická část práce se pak bude zabývat aplikací metod forenzního vyšetřování na konkrétních reálných případech finančních a daňových podvodů. Jednotlivé případy budou rozebrány z účetního hlediska a bude nastíněn postup a způsoby odhalování. Dílčí kapitolou praktické části práce budou statistiky hospodářské kriminality v České republice a na grafech bude demonstrováno, jaká je objasňenost případů nebo jaké škody byly způsobeny vlivem jednotlivých podvodů. V neposlední řadě bude shrnuta efektivita odhalování podvodných jednání vlivem forenzního vyšetřování. Na základě zjištěných skutečností bude vypracován závěr, kde budou zformulovány návrhy a doporučení k této problematice.

1.2 Metodika práce

K vypracování diplomové práce bude využito následujících metod: analýza odborných zdrojů týkajících se zadané problematiky a následná aplikace získaných znalostí, komparace jednotlivých pojmů, deskripce reálných případů s využitím technik forenzního vyšetřování a provedení zhodnocení efektivitu odhalování finančních podvodů.

Práce bude čerpat z různých zdrojů, především z oblasti forenzního účetnictví, auditu, ale i kriminalistiky. Bude použita zejména odborná monografie včetně zahraničních zdrojů, které budou tvořit zhruba jednu třetinu práce. Dále se bude jednat o internetové zdroje, zákony v platném znění, statistiky a odborné konzultace.

2 Forenzní účetnictví a audit

Tato kapitola se bude zabývat teoretickým vymezením pojmů forenzní účetnictví a forenzní audit. Dále budou nastíněny hlavní rozdíly mezi finančním a forenzním auditem a v neposlední řadě bude rozebrán i pojem kreativní účetnictví, který s touto problematikou také souvisí, protože se též zabývá manipulací účetních výkazů.

Vztah účetnictví a auditu

Na úvod je nutno podotknout, že obě disciplíny mají mezi sebou velmi blízko. Auditor pro výkon své práce potřebuje nejen účetní znalosti, ale je třeba, aby měl širší záběr napříč souvisejícími obory. Často se jedná o znalost podnikové ekonomiky, daňového systému, práva, podnikových financí nebo informačních technologií. Díky rostoucí digitalizaci se do popředí dostávají stále více informační technologie a systémy, proto by neměly být při auditu účetní závěrky přehlíženy a podceňovány. Cílem auditora je ověřit, zda údaje v účetní závěrce podávají věrný a poctivý obraz o majetku a jeho zdrojích financování ve všech možných významných aspektech. Dále se zjišťuje také stav nákladů, výnosů a výsledku hospodaření dané účetní jednotky. Auditor postupuje vždy v souladu s mezinárodními auditorskými standardy. Výstupem auditorské činnosti je výrok auditora na ověřovanou účetní závěrku. Zde je důležité zdůraznit, že za správnost účetní závěrky nese stále zodpovědnost statutární orgán a fakt, že je účetní závěrka ověřená auditorem ho nezabavuje odpovědnosti za její správnost. Výrok auditora dále nezaručuje, že je účetní závěrka správně sestavena. Jeho cílem by ale mělo být odhalit významné chyby a nesprávnosti, než kdyby účetní závěrka nebyla auditovaná. Pro tyto účely pracují auditorské standardy s hladinou významnosti, kterou si při provádění auditu stanoví každý auditor individuálně. (Müllerová, Šindelář 2016)

Tabulka č. 1: Vztah účetnictví a auditu

ÚČETNÍ VÝKAZNICTVÍ	
ÚČETNICTVÍ	AUDITING
-postup dle standardů účetního výkaznictví -odpovědnost managementu	-postup dle mezinárodních auditorských standardů -odpovědnost auditora
Analýza položek a transakcí	Převzetí účetní závěrky k ověření
Ocenění a zaúčtování transakcí	Ověření, zda účetní informace poskytují věrný a poctivý obraz o finanční pozici ÚJ
Sumarizace zaúčtovaných dat	Vydání auditorské zprávy s výrokem
Sestavení účetní závěrky	Doručení auditorské zprávy účetní jednotce
Předání účetní závěrky a zprávy auditora vlastníkům a jejich zveřejnění dle platných předpisů	

Zdroj: Cosserat, 2004

Zákonná povinnost auditu u obchodních korporací

Zákon o účetnictví stanovuje podmínky pro povinnost nechat ověřit účetní závěrku auditorem. Ověřuje se jak řádná, tak i mimořádná účetní závěrka. (Hruška 2016)

Povinnost mají tedy účetní jednotky, kterým tuto povinnost stanoví zvláštní předpis (např. banky, pojišťovny nebo politické strany) a dále:

- velké účetní jednotky vyjma vybraných účetních jednotek, které nejsou subjekty veřejného zájmu,
- střední účetní jednotky,
- malé účetní jednotky, pokud jsou akciovými společnostmi nebo svěřeneckými fondy dle občanského zákoníku a k rozvahovému dni účetního období, za který se ověřuje účetní závěrka, a účetního období bezprostředně předcházejícího, dosáhly alespoň jedné z uvedených hodnot

I. aktiva celkem 40 000 000 Kč,

- II. roční úhrn čistého obratu 80 000 000 Kč,
- III. průměrný počet zaměstnanců během účetního období 50.
- ostatní malé účetní jednotky, pokud dosáhly alespoň dvou hodnot z uvedených hodnot.

Výjimky, kdy účetní jednotky nemají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, jsou definovány v odstavci 2 zákona o účetnictví. Jedná se například o účetní závěrky sestavené v průběhu konkurzu. (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví)

2.1 Forezní účetnictví

Forezní účetnictví by se dalo nejjednodušeji přeložit jako soudní účetnictví. Toto označení je ale poněkud nepřesné, a tak zde nastávají značné rozdíly v pochopení tohoto pojmu. Forezní vědy se využívají především při vyšetřování podezření ze spáchání trestného činu. Forezní účetnictví lze tedy definovat jako komplexní pojem, který zahrnuje shromažďování finančních informací, zkoumání jednotlivých podvodů, soudní vyšetřování, hledání důkazů nebo například odhalování manipulace s účetními výkazy. (Volkánová 2014)

Forezní účetnictví je v České Republice relativně nový pojem, který se zatím moc nepoužívá. O něco častěji se však v české literatuře lze setkat s pojmem forezní vyšetřování, který už podle názvu více odpovídá svému obsahu. Mnohem větší pozornost věnuje foreznímu účetnictví či foreznímu vyšetřování zahraniční literatura. I přes to, že jednotliví autoři mají mnohdy mírně odlišné přístupy, názory a definice forezního účetnictví, podstata zůstává stále stejná – jedná se o vyšetřování, jehož cílem je odhalit a eliminovat podvody a ekonomickou kriminalitu u jednotlivých typů podnikatelských subjektů. (Volkánová 2014)

Pro zdůraznění problematiky zde budou rozebrány některé další vybrané definice forezního účetnictví dle jednotlivých autorů.

Forezní účetnictví může být definováno jako věda, která shromažďuje a prezentuje finanční informace, které budou řešeny v rámci soudního vyšetřování proti podezřelým pachatelům ze spáchání hospodářských trestných činů. Dle autora se hospodářské trestné činy v posledních letech zvyšují. (Manning 2005)

Problematikou forezního účetnictví a dalších souvisejících pojmů se zabývá také server forensicaccounting.com. Ten popisuje forezní účetnictví pouze jako specializaci, která vzniká na základě integrace účetních, auditorských a vyšetřovacích dovedností. Poskytuje účetní analýzu, která bude vhodná pro soudní řízení a bude základem pro diskuzi k řešení sporů. Dále zahrnuje jak podpůrné řízení, tak vyšetřovací účetnictví. Forezní účetní jsou

vyškoleni tak, aby dokázali vidět nejenom čísla, ale také určité souvislosti s obchodní a ekonomickou realitou. K oboru forezního účetnictví se váže dle serveru další terminologie, jako například:

- soudní vyšetřování,
- forezní audit,
- interní audit,
- externí audit.

Soudní vyšetřování využívá specializovaných vyšetřovacích metod a bývá mnohdy založeno napříč různými disciplínami – účetnictví, psychologie, informační technologie atd. (Forensic Accounting Demystified 2017)

Otázkou forezního auditu se bude zabývat kapitola 2.2.1 – Forezní audit.

Podle Silverstona (2012) poskytuje definice forezního účetnictví omezený pohled, a to pouze v konkrétním kontextu podvodu. Dle autora existuje mnoho dalších kontextů, než jsou právě zmiňované podvody. Forezní účetnictví z jeho pohledu zahrnuje použití vyšetřovacích a analytických dovedností pro účely řešení finančních otázek způsobem vyžadujícím soudy. Forezní účetní aplikují své dovednosti v oblasti účetnictví, auditu, financí, kvantitativních metod, určitých oblastí práva, výzkumných a vyšetřovacích dovedností, které sbírají, analyzují a vyhodnocují důkazní materiály a interpretují a sdělují zjištěné poznatky.

Fakt, že forezní účetnictví je použití účetnictví pro právní účely tvrdí i Crumbley a Heitger. Dle těchto autorů zahrnuje forezní účetnictví identifikaci, zaznamenávání, usazování, získávání, třídění, vykazování a ověřování finančních údajů tak, aby posloužily pro potřeby právních sporů. (Crumbley, Heitger 2009)

Forezní účetnictví používá specializované znalosti a specifické dovednosti, které mohou odhalit případné důkazy podvodů u ekonomických transakcí. Vedle odborných znalostí o technikách zjišťování podvodů je třeba trpělivost a analytické myšlení vyšetřovatelů. Je důležité dívat se nad rámec čísel a pochopit podstatu situace. Forezní účetní musí dále zpochybňovat zdánlivě „správné“ dokumenty a hledat v nich nesrovnalosti. Forezní vyšetřování hledá důkazy o trestném jednání. (Joshi 2012)

Jak již bylo uvedeno, česká literatura s pojmem forezní účetnictví zatím moc nepracuje. Obsahově velmi podobný pojem – forezní vyšetřování ale popisuje Volkánová: *„Forezní vyšetřování lze popsat jako prověření podezření výskytu hospodářské kriminality*

ve společnosti nezávislým vyšetřovatelem podle smluvených podmínek.“ (Volkánová 2014, s. 17)

2.1.1 Nástroje forezního účetnictví

K odhalování případných podvodů pomáhá forezním vyšetřovatelům řada nástrojů, pomocí kterých mohou být identifikovány jak drobné nesrovnalosti, tak případná manipulace s účetními výkazy. Některé nástroje jsou běžně používané pro ekonomické analýzy podniku, proto zde budou jen stručně vysvětleny.

Finanční analýza

Finanční analýza je v podstatě systematický rozbor dat, které jsou obsaženy v účetních výkazech. Tato analýza zahrnuje jak informace o minulosti podniku, tak dokáže do určité míry předpovídat budoucí finanční podmínky. (Růčková 2011) Pro potřeby forezního vyšetřování může však mnohdy postačit i jeden z nejjednodušších způsobů finanční analýzy – horizontální a vertikální analýza. Horizontální analýza porovnává jednotlivé položky v čase a zjišťuje se, o kolik se konkrétní položka změnila, jak absolutně, tak v procentech. (Kislingerová, Hnilica 2008) Takto provedená analýza může odhalit některé podezřelé operace, jako například výrazný nevysvětlitelný nárůst účetní hodnoty majetku díky nesprávné kapitalizaci nákladů, dále velký nárůst tržeb spojený s obdobně velkým nárůstem pohledávek (může se jednat o fiktivní výnosy) nebo konstantní zůstatek nehmotných aktiv (vznikne například nesprávným účtováním odpisů). Stěžejní pro vyšetřování může být ale také rozdělení účetních položek do jednotlivých skupin, které budou vykazovat podobné znaky - například seskupení nákladů a výnosů podle geografické lokace. (Zack 2012) Cílem vertikální analýzy je zjistit, jak se jednotlivé položky podílely na určitém celku v procentním vyjádření. (Růčková 2011) Jinými slovy lze zkoumat změny ve složení vybrané skupiny účtů v čase, což může být opět užitečné při hledání potencionálních podvodů. Zde by mohla být podezřelá například situace, kdy opět nevysvětlitelně roste hrubý zisk – například tržby snížené o náklady na výrobu určitého výrobku – tato situace může být opět znakem manipulace. (Zack 2012)

Kromě horizontální a vertikální analýzy mohou být dále užitečnými nástroji ukazatele finanční analýzy. Může se jednat o ukazatele likvidity, aktivity, rentability nebo zadluženosti, které mohou opět alespoň poukázat na nesrovnalosti v účetnictví. Jak již bylo uvedeno v definici forezního účetnictví, vyšetřovatelé podvodů se musejí dívat až za rámec

obyčejných čísel a dobře vědět, co hledají. Ukazatele finanční analýzy jim v tomto ohledu mohou pomoci alespoň s pochopením finanční situace zkoumaného podniku. (Zack 2012)

Analýza nefinančních dat

Po posouzení ukazatelů a finančních dat je třeba také prozkoumat některé nefinanční informace, které mohou též podhalit manipulaci s účetními daty. Podle Zacka (Zack 2012) je vhodné přihlídnout minimálně k těmto nefinančním faktorům:

- počet zaměstnanců,
- plocha obchodu nebo skladu (v m²),
- počet prodaných výrobků,
- počet zákazníků,
- počet transakcí, které se týkají prodeje.

Pro forenzní vyšetřovatele mohou být tyto informace velmi přínosné, je třeba ale zdůraznit, že ne ve všech případech se dají dobře získat.

Kontrola účetních zápisů

Asi nejznámějším způsobem, nejen v České Republice, je přímé prověření účetních zápisů společnosti. V praxi ale nastává opět problém, a to především u velkých účetních jednotek, které denně disponují s obrovským množstvím transakcí a účetních zápisů. Proto je opět důležité zkoumanou oblast co nejvíce specifikovat, zúžit a hledat podle určitých ukazatelů či klíčových vlastností. (Zack 2012) vymezil některé charakteristiky, na které by mohl být při vyšetřování brán zřetel, jedná se o:

- vybraná čísla účtů, které by mohly být součástí podvodného jednání,
- konkrétní osoba nebo oddělení, kde se vykonávají účetní zápisy,
- konkrétní místo, kde by mohlo docházet k podvodům,
- konkrétní den,
- úroveň managementu, kde byly zapsány určité účetní zápisy.

Využití Benfordova zákona

Pro kontrolu účetnictví a účetních zápisů lze využít i sofistikovanější metody s využitím matematiky a statistiky. Velmi zajímavá je aplikace Benfordova zákona, která využívá pravděpodobnost použití konkrétních číslic při vymýšlení nebo zkreslování účetních zápisů. Benfordův zákon je matematický zákon, který tvrdí, že v souborech přirozených čísel není

četnost výskytu počátečních číslic stejná, ale výskyt některých číslic je častější, než výskyt ostatních číslic. Pro představu poslouží následující tabulka. (Dušek 2014)

Tabulka č. 2: Benfordův zákon

Počáteční číslice	Četnost výskytu
1	30,10%
2	17,60%
3	12,50%
4	9,70%
5	7,90%
6	6,70%
7	5,80%
8	5,10%
9	4,60%

Zdroj: Dušek, 2014

Pro soubory účetních dat, které jsou také „pouze“ soubory přirozených čísel, platí tento zákon. Pro aplikaci tohoto tvrzení stačí tabulka (např. v Excelu), kde se vytvoří seznam četností výskytů. Pokud se u některé číslice objeví vybočení z tohoto zákona, může to znamenat výskyt čísel, která nejsou přirozená a tím následně objevit doklady, které byly předmětem podvodu. (Dušek 2014)

2.1.2 Postup forenzního vyšetřování

Postup forenzního vyšetřování je velmi individuální a záleží na mnoha různých faktorech. Přestože tedy nejde nijak univerzálně postup sjednotit, lze alespoň identifikovat základní kroky, kterými se forenzní vyšetřovatelé mohou zabývat:

- posoudit, zda existuje motiv pro páčání podvodu,
- najít výskyt indikátorů manipulace účetních výkazů,
- přezkoumat interní kontrolní systém a posoudit, zda obsahuje takové nedostatky, které by vybízely ke spáchání podvodu,
- provést analýzu finančních i nefinančních ukazatelů,
- zkontrolovat a zanalyzovat účetní záznamy,
- shromažďovat důkazní materiály, které by nasvědčovaly podvodnému jednání.

(Coenen 2008)

2.1.3 Forezní vs. finanční účetnictví

Z výše uvedených definic forezního účetnictví lze snadno odvodit hlavní rozdíly oproti finančnímu účetnictví. Aby byly některé rozdíly patrné, budou nyní ještě stručně shrnuty hlavní body finančního účetnictví.

K prvořadým cílům vedení účetnictví patří poskytování údajů pro potřeby finančního řízení společnosti. Pro účely poskytování těchto údajů o účetnictví ostatním uživatelům slouží systematicky seříděné informace – účetní výkazy. Vypovídají jak o majtkové a finanční situaci, tak i o hospodářském výsledku a jeho struktuře. Účetní výkazy musí podávat věrný a poctivý obraz účetní jednotky o stavu majetku a závazků k určitému datu, o výsledku hospodaření za určité účetní období, o změnách finanční situace společnosti, o přehledu finanční pozice a dalších informacích, které uvádí příloha účetní závěrky. (Prokúpková, Svoboda 2014)

Účetní výkazy musí obsahovat takové informace, ze kterých bude možné posoudit, jaká úroveň hospodaření byla využita podnikovým managementem a dále zhodnocení, jak bylo naloženo se zdroji, které byly svěřeny vedoucím pracovníkům. (Kovanicová a kol. 2003)

Finanční účetnictví zahrnuje dále celou řadu požadavků na regulaci účetnictví. Z hlediska způsobu regulace existuje několik skupin pravidel, které je třeba dodržovat. Patří mezi ně:

- obecně uznávané účetní standardy,
- mezinárodně uznávané účetní standardy,
- směrnice Evropského společenství,
- regulace účetnictví a účetního výkaznictví na národní úrovni.

Právní úprava účetnictví je uvedena v zákoně 563/1991 Sb., o účetnictví a je základní právní normou pro všechny typy účetních jednotek. Ministerstvo na základě tohoto zákona vydává prováděcí vyhlášky a zajišťuje tvorbu a vydávání národních účetních standardů. Účetní jednotky si pak v rámci pravidel upravují své oblasti účetnictví vnitřními směrnicemi. (Müllerová, Šindelář 2016)

Po stručném uvedení do finančního účetnictví lze odvodit některé rozdíly oproti foreznímu účetnictví. Hlavní rozdíl spočívá v legislativě – zatímco finanční účetnictví je upraveno v zákoně, forezní účetnictví není v žádné zákonné legislativě upraveno. Finanční účetnictví řeší stav majetku, zdrojů financování a slouží jako podklad pro tvorbu účetních výkazů - forezní účetnictví se zabývá vyšetřováním podezřelých subjektů ze spáchání hospodářských trestných činů. Rozdíl je ale i v tom, že finanční a forezní účetnictví mají odlišné uživatele.

2.2 Audit

V dnešní době je pojem audit používán pro nespočet činností či aktivit. Obecně lze tvrdit, že externí audit je činnost, která ověřuje, zda účetnictví podává věrný a poctivý obraz reality. Ověření musí být provedeno auditorem – tedy nezávislou a profesně zdatnou osobou. Primárním cílem je zvýšení věrohodnosti účetních informací společnosti, jejíž povinností je účetní závěrku a dále výroční zprávu zveřejňovat. Audit by měl poskytovat jakousi přiměřenou garanci pro investory, ale i ostatní uživatele účetních informací, že ověřovaná účetní závěrka nebo výroční zpráva splňuje představu o věrném obrazu ekonomické reality auditované společnosti. (Králíček, Molín 2014)

V závislosti na rozsahu auditu stanovuje auditor vzorek, na kterém se provádí auditorské testování. Výsledkem nemůže být absolutní jistota, ale pouze přijatelná jistota dle platných zákonů konkrétního státu. Audit tedy může být chápán i jako důsledná kontrola a kritická analýza. Vlivem spousty faktorů vzniklo postupem času hned několik druhů auditů – audit kvality, informační audit, interní audit, externí audit, ekologický audit, počítačový audit nebo např. manažerský audit. (Váchal a kol. 2013)

Druhotným cílem auditu je dále:

- preventivní působení proti vzniku chyb a podvodů,
- poradenská funkce,
- výchovná funkce.

(Králíček, Molín 2014)

Interní audit zahrnuje vnitropodnikovou poradenskou činnost, která slouží potřebám podniku, vytváří přidanou hodnotu a zvyšuje celkovou efektivnost. Interní audit dále ujišťuje organizaci, že rizika, kterým je vystavena, jsou známa a pod kontrolou. (Dvořáček 2003)

Tabulka č. 3: Srovnání externího a interního auditu

	Externí audit	Interní audit
Cíl	nezávislé ověření účetní závěrky, výroční zprávy a vyjádření objektivního názoru s cílem zvýšení důvěryhodnosti zveřejňovaných účetních informací	zlepšování efektivity řízení rizik, řídicích a kontrolních procesů a správy a řízení organizace
Uživatelé	stakeholders	shareholders
Povinnost provést audit	stanovena zákonem	obecně neexistuje
Začlenění auditora do společnosti	externí auditor stojí mimo organizaci	interní auditor je zpravidla zaměstnancem společnosti
Požadavek na nezávislost auditora	stanoven zákonem a Etickým kodexem, nezávislost na auditované společnosti	nezávislost na auditovaných činnostech
Předmět auditu	činnosti s vazbou na účetní závěrku a výroční zprávu	všechny činnosti uvnitř podniku
Prevence a odhalování podvodů	podvody s dopadem na výsledek hospodaření ÚJ, aktiva a majetkovou podstatu podniku	zaměřena proti jakýmkoliv podvodům
Frekvence auditu	periodicky	průběžně

Zdroj: vlastní zpracování, 2018 dle (Králiček, Molín 2014)

Cílem auditu naopak není – potvrzovat správnost účetnictví v organizaci, zjišťovat spáchané podvody, potvrzovat dodržování všech právních norem, potvrzovat správnost odvedených

daní, hodnotit, zda management řídí společnost řádně a efektivně nebo potvrdit budoucí životaschopnost účetní jednotky. (Sedláček 2006)

Současnou legislativní úpravu auditu v České republice tvoří následující normy a předpisy:

- Zákonné normy,
- Mezinárodní auditorské standardy,
- Etický kodex KAČR,
- Příručka pro provádění auditu u podnikatelů.

Normy, které stanovují povinnost ověřování účetní závěrky obchodních společností auditorem, jsou Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník a Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Vlastní provádění auditu pak upravuje Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech. Mezinárodní auditorské standardy – ISA (International Standards on Auditing) jsou vydávány Mezinárodní federací účetních – IFAC (International Federation of Accountants). Etický kodex vydává Komora auditorů České republiky, což je samosprávná profesní organizace zřízená zákonem za účelem správy auditorské profese. (Komora auditorů České republiky, 2018)

2.2.1 Forenzní audit

Cílem forenzního auditu je vyšetřování podvodů nebo zjištění podezření z nestandardního jednání. Dále sbírá důkazní materiály, které by mohly posloužit v průběhu forenzního vyšetřování a v konečném výsledku i u soudního líčení. Forenzní auditor nevyslovuje svůj subjektivní názor ohledně viny prověřovaného subjektu. (Váchal a kol. 2013) Provádí se v případě protiprávního jednání – nejčastěji v oblasti financí a účetnictví. Může se týkat účetních podvodů, zpronevěr nebo ostatních protizákonných jednání. Samotný průběh forenzního auditu spočívá v prověřování finančních a obchodních dokumentů, účetních zápisů, závěrek nebo výročních zpráv prověřovaného subjektu. Také zahrnuje prověřování vnitřních směrnic společnosti a jejích dalších procesů, postupů, výběrových řízení, finančních transakcí nebo vztahů zainteresovaných osob. Forenzní vyšetřování probíhá systematicky a jsou prováděny nezávislými jednotkami – často externími společnostmi, které se touto problematikou zabývají. (novinky.cz) Zakázky na provedení forenzního auditu se věnují šetření v předem definovaných oblastech, nejčastěji s cílem odhalit trestné jednání. Prováděním forenzního auditu se ale nemusejí zabývat jen auditorské firmy, ale také různé detektivní kanceláře nebo poradenské firmy. Pro vyšetřování je třeba sestavit týmy, které budou zahrnovat jak forenzní vyšetřovatele, tak auditory, finanční a účetní experty, detektivy

a ostatní specialisty a odborníky v oblasti kriminalistiky. V neposlední řadě se forenzní audit zaměřuje i na prevenci a nacházení opatření, aby k podvodům vůbec nedocházelo. (Müllerová 2013) Z výše uvedeného vyplývá, že podnětem pro provedení forenzního auditu je podezření ze spáchání podvodu.

2.2.2 Audit vs. forenzní audit

Po vysvětlení pojmů audit a forenzní audit je již snadné najít rozdíly v těchto pojmech. Hlavní rozdíl je opět v zákonné úpravě – audit účetní závěrky upravuje celá řada zákonných norem, zatímco na forenzní audit je nahlíženo jako na „zakázku na míru“ ze strany auditorské společnosti. Další rozdíl lze spatřit ve funkci – klasický audit má především funkci preventivní a kontrolní, forenzní audit je spojen spíše s funkcí zajišťovací a vyšetřovací. Pro provedení auditu účetní závěrky musí účetní jednotka překročit určitá stanovená kritéria, zatímco forenzní audit se provádí „na přání“ ze strany zadavatele při podezření ze spáchání podvodu. Další rozdíl může být v pravidelnosti provádění – audit je pravidelná činnost, která se provádí po každém účetním období, pokud jsou splněny podmínky. Forenzní audit je spíše nepravidelný. Audit účetní závěrky ověřuje finanční údaje účetní jednotky komplexně, forenzní audit pouze vybranou, předem dohodnutou oblast.

2.3 Kreativní účetnictví

Tato kapitola se bude zabývat pojmem kreativní účetnictví, který neméně souvisí s problematikou podvodů a zabývá se manipulací a zkreslováním finančních dat. Kreativní účetnictví je příkladem neetického chování, ať už v důsledku střetu zájmů mezi vlastníky a manažery nebo v důsledku snahy zakrýt některé chyby. (Dytrt a kol. 2006) Při tomto procesu jsou uskutečňovány ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo žádoucích účetních výsledků. První zmínky o kreativním účetnictví vznikly někdy v průběhu 80. let minulého století, nicméně v literatuře se tento pojem objevil až v 90. letech. Odborná literatura popisuje kreativní účetnictví jako proces, kdy účetní využívají své odborné znalosti účetnictví k účelové manipulaci dat s cílem odlišně upravit obraz hospodaření společnosti. (Drábková 2017) Dle Mulforda a Comiskeyho (2002) při použití kreativních účetních postupů management společnosti mění zobrazení o podnikové výkonnosti společnosti, což vede ke zkreslování účetních dat a nepřesnostem. Pokud jsou takovéto postupy zjištěny, může postupně docházet k poklesu cen akcií až do úplného zániku společnosti.

Velmi zajímavou definici, nebo spíše tvrzení, zahrnuje následující výrok: „*Každý podnik v zemi švindluje svůj zisk. Každá sada publikovaných účtů je založena na knihách, které byly*

pečlivě uvařeny nebo kompletně opečeny. Čísla, kterými je otravována dvakrát za rok investující veřejnost, byla všechna změněna kvůli obraně před vinou. Je to největší podfuk od Trojského koně. Ovšem, popravdě řečeno, je tento klam výborně vyvedený. Je naprosto legitimní. Je to kreativní účetnictví.“ (Griffiths 1995) I přes určité „stáří“ tohoto pramenu lze tvrdit, že tento výrok je stále aktuální a sedí na současnou situaci ve společnostech napříč celým světem.

2.3.1 Techniky kreativního účetnictví

Techniky kreativního účetnictví se dají pomyslně rozčlenit na dvě skupiny dle odhalitelnosti. První skupinou jsou takové techniky, které jsou předmětem účelové manipulace s účetními údaji, a které jsou víceméně zřetelné. Druhou skupinu tvoří techniky, které mají vysoké nároky na kvalifikaci. Tyto techniky se dají velmi těžce odhalit i samotnými auditory. (Drábková 2017) Z pohledu české účetní legislativy se na kreativní účetnictví dá pohlížet dokonce ze tří hledisek. Prvním hlediskem je použití technik kreativního účetnictví, aniž by byl porušen zákon. Druhým typem je použití takových technik, které jsou již v rozporu se zákonem, resp. s §37 a §37a zákona o účetnictví – zde se jedná zatím pouze o přestupek. Třetím a zároveň nejzávažnějším typem jsou metody, které využívají úmyslné manipulace účetních výkazů – nejznámější např. § 254 trestního zákoníku – Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Zde se už jedná o trestný čin, který se dále řeší dle trestního zákoníku. (interní konzultace 2018)

Řízení zisků – „earnings management“

Tato technika je využívána společnostmi s cílem upravit zisky tak, aby dosáhly předem stanoveného cíle. O earnings management se jedná tehdy, pokud manažeři využívají svůj úsudek v oblasti finančního výkaznictví a při strukturování transakcí k úpravě finančních výkazů. Tyto výkazy pak poskytují zkreslené informace o základních ekonomických výsledcích společnosti nebo ovlivňují smluvní výsledky, které závisí na těchto vykazovaných účetních údajích. (Ronen, Yaari 2008)

Techniky „vyhlazování“ účetnictví

Metoda vyhlazování účetnictví je také známá jako „income smoothing“. Zahrnuje praktiky, které odstraňují výkyvy zisku mezi jednotlivými účetními obdobími, což „vyhlazuje“ srovnatelnost účetních dat v čase. Hlavní snahou je tedy minimalizovat rozdíly v trendu vývoje zisku. Tato technika využívá snižování a zadržování zisků během příznivého období, aby je mohla využít v období nepříznivém. (Drábková 2017)

Techniky prohloubení ztráty – „big bath“

Technika prohloubení ztráty je přesným opakem metody vyhlazování účetnictví. Jedná se o praktiky, které umožňují prohloubit účetní ztrátu určitého účetního období. Tímto způsobem se tak na oko vylepší hodnota zisků následujících účetních období, což může u veřejnosti vyvolat pocit, že se u společnosti značně zlepšila ekonomická situace. (Drábková 2017)

Techniky „window dressing“

Window dressing lze definovat jako takové vedení účetních transakcí, při kterých finanční výkazy nepodávají reprezentativní obraz o finanční situaci podniku. Jinými slovy jde o snahu vytvořit příznivější obraz o finanční situaci, než jaký je ve skutečnosti. Využití techniky window dressing je možné najít v celé řadě operací, například:

- prodej a zpětný nákup aktiv,
- nedodržování zásady opatrnosti v účetnictví,
- některé praktiky v přeceňování majetku,
- zkreslené vykazování výnosů,
- zkreslené oceňování majetku v době jeho pořízení,
- změny v přijatých účetních politikách a záměrné chyby,
- půjčky přes konec účetního období.

(Drábková 2017)

Technika window dressing byla hojně využívána i obchodními bankami, aby zabránily bankrotu z důvodu bankovní paniky (run na banku). Banky se tedy snažily záměrně vylepšovat své rozvahy tím, že k určitému datu přechodně zvyšovaly oběživo a likvidní aktiva. (Jílek 2013)

Techniky mimobilančního financování

Následkem mimobilančního financování je, že aktiva a závazky, které by byly ve standardních situacích vykázány v rozvaze dané účetní jednotky, se vykazují v rozvahách jiných subjektů. Díky tomu se společnosti snaží dosáhnout nízké míry zadluženosti a podílu dluhů k vlastnímu kapitálu. Jedná se například o situace, kdy společnost zaměňuje finanční leasing za operativní, půjčky klasifikuje jako vlastní kapitál nebo zaručené půjčky považuje za tržby na základě smluv o prodeji a zpětném nákupu. (Drábková 2017)

3 Podvody a protiprávní jednání

Podvody a protiprávní jednání lze obecně označit jako ekonomickou kriminalitu. V souvislosti s ekonomickou kriminalitou se někdy hovoří o kriminalitě „bílých límečků“ – je to z toho důvodu, že tento druh kriminality není zpravidla spojen s fyzickým násilím. Obecná definice ekonomické kriminality by se pak dala specifikovat jako protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu. Současně musí naplňovat zákonné znaky skutkových podstat konkrétních trestných činů. Protiprávní jednání lze rozdělit na následující skupiny:

- trestné činy,
- přestupky,
- disciplinární nebo kázeňské přestupky,
- obchodněprávní a občanskoprávní delikty,
- pracovněprávní delikty.

Protiprávní jednání se obecně dělí na vnitřní a vnější. Oba tyto způsoby trestného jednání mají jak společné, tak odlišné znaky. Vnitřní jednání se projevuje především protiprávním jednáním osob (např. zaměstnanců) v napadené společnosti, porušováním právních norem soukromého práva nebo porušováním svěřených pravomocí. Vnější trestné jednání se může projevit zejména uváděním v omyl nebo využíváním omylu, ovlivňování osob v napadené společnosti nebo zneužíváním dodavatelsko-odběratelských vztahů. (Častorál 2007) Mezi společné znaky vnitřních a vnějších podvodných jednání lze shrnout:

- jsou prováděny beze zbraně,
- hlavním motivem je převážně dosažení zisku a osobní obohacení,
- uvedení jiné osoby v omyl nebo zatajení podstatných skutečností,
- využití moderních technologií,
- zpočátku se jeví jako zcela standardní úkon,
- variabilita podvodných jednání,
- vysoké škody pro společnosti,
- využití nedostatků v kontrolních systémech společnosti.

Odlišnosti se pak mohou týkat např. postavení pachatele, možností odhalení, počtu pachatelů, délkou páčání, požadavků na specifické znalosti, spolupráce organizace s orgány v trestním řízení, komplikovanosti vyšetřování nebo využitím nedostatků zákona. (Čírtková a kol. 2005)

Co se týče účetní kriminální činnosti, stoupá neustále jak v České republice, tak ve světě. Nermalou částí tomu přispívá rozvoj moderních technologií, s kterým zároveň vzniká i nový fenomén tzv. dematerializovaného zločinu. Tento zločin realizují osoby, které mají vysokou odpovědnost, pravomoci a které mají ve společnosti vysoké postavení. (Drábková 2017)

3.1 Charakteristika podvodů

Jak již bylo nastíněno výše, základní parametry podvodu splňují fakt, že se jedná o úmyslný čin, kterým pachatel uvádí někoho jiného v omyl, a to zpravidla za účelem neoprávněného obohacení. V tomto obecném vymezení jsou důležité tři parametry – pachatel musí jednat úmyslně a být si vědom svého jednání, které udělat chce, dále musí pachatel někoho uvádět v omyl, například tím, že předloží nepravdivé a zkreslené informace v účetní závěrce a třetím parametrem je fakt, že pachatel koná s úmyslem způsobit škodu. (Králíček, Molín 2014) Základem všech podvodů jsou tedy především nezákonné manipulace a jiné činnosti, které využívají nepravdivé, upravené, neúplné nebo jinak zkreslené informace za cílem vlastního užitku. Charakter jednotlivých podvodných jednání ovlivnil především vznik a postupný nárůst počtu podnikatelských subjektů nebo státních i soukromých organizací, které využívají výpočetní techniku pro zpracování údajů o finančních transakcích apod. Používané podvodné metody se ale neustále zdokonalují, a tak se místo prosté krádeže hotovosti z pokladny řeší propracovanější podvody, jako např. zneužití zpracovávaných či uchovávaných dat nebo převody hotovostí na osobní účty. (Čírtková a kol. 2005)

Konkrétní podvody jsou často činem, který není v souladu s právním řádem. V tomto případě se jedná o tzv. protiprávní čin, který postižuje právní řád. Způsob, kterým bude toto jednání postiženo, závisí na závažnosti konkrétního činu a na dalších okolnostech. Postih podvodného jednání může být realizován prostřednictvím soukromoprávních norem nebo v případech závažnějších činů za pomoci norem trestního práva. (Králíček, Molín 2014)

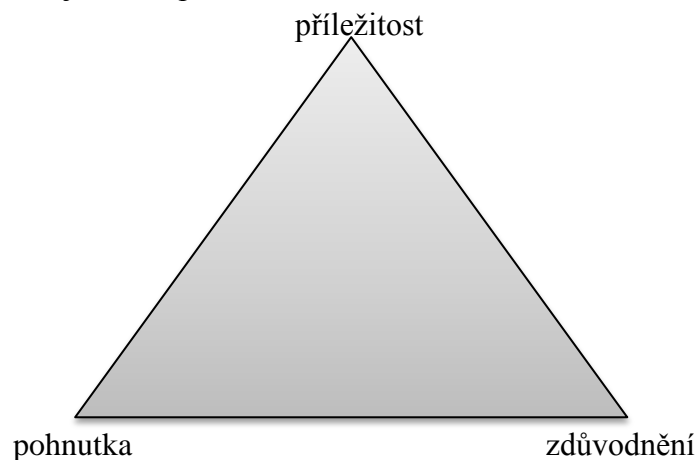
Coenen (2008) definuje právní prvky podvodu obdobně:

- Intentional – úmyslnost
- False – nepravda, lež
- Representation – zastoupení
- Material point – materiální podstata
- Victim suffers harm – oběť utrpí škodu

V souvislosti s podvody dále vyplývá, že se spácháním podvodu zpravidla souvisí tři základní faktory – pohnutka, stimul, motiv či tlak určitý podvod spáchat, dále příležitost ke spáchání

podvodu a schopnost racionálně zdůvodnit své podvodné chování. V průběhu času se tyto faktory staly známými pod pojmem trojúhelník podvodu.

Obrázek č. 2: Trojúhelník podvodu

Zdroj: Wells, 2005

Trojúhelník podvodu je v některé literatuře ještě doplněn o další vrchol – schopnost pachatele k provedení podvodu. Tato schopnost je založena na zákonitosti být ve správný čas na správném místě a disponovat dovednostmi pro spáchání podvodu v souvislosti s nízkým etickým cítěním. Trojúhelník podvodu vznikl na základě hypotézy, kdy se důvěryhodné osoby stávají nedůvěryhodnými, pokud si představí sebe s finančním problémem, který je nedělitelný a jsou si zároveň vědomy tohoto problému a věří, že se dá tajně vyřešit porušením jejich důvěryhodnosti. (Drábková 2017)

Definici podvodu lze najít i v Mezinárodním auditorském standardu ISA 240, kde je tento termín popsán jako úmyslný čin, kterého se dopustí jedna či více osob z řad vedení, zaměstnanců, osob pověřených řízením nebo třetích stran. Má formu klamu za účelem získání neoprávněné nebo protiprávní výhody. (Mezinárodní auditorský standard ISA 240)

Mezi důvody podvodů patří mj. placení menších daní a odvodů (nepřiznané tržby, nepřiznané mzdové náklady z důvodu odvodů, nepravdivé náklady na služby, nepřiznané výdajové doklady na mzdy, nepřiznané výdajové doklady podílů na zisku), „vylepšení“ firmy (nereálné navýšení aktiv, snížení vykazovaných závazků) nebo osobní prospěch. (Dušek 2011)

Trestný čin podvodu – zákonná úprava

Trestný čin podvodu je pouze obecným pojmem, který se vztahuje k podvodnému jednání. V podstatě se jedná o nástroj, kterým lze spoustu protiprávních činů trestně postihnout. Současně platí, že řada podvodných jednání má své vlastní vymezení skutkové podstaty

trestného činu. (Králíček, Molín 2014) Trestný čin podvodu vymezuje § 209 odst. 1 a je v podstatě souhrnem výše uvedených definic dle jednotlivých autorů – „*Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

Trestní zákoník obecně postihuje ty pachatele, kteří se dopustí trestněprávní činnosti úmyslně a ve vybraných případech z nedbalosti. Přitom úmysl je hlavním rozlišujícím znakem v otázce, zda se jedná o účetní chybu nebo o účetní podvod. V souvislosti s účetními a daňovými podvody musí být brány v úvahu dále účetní a daňové právní předpisy a zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Pro představu jsou zde uvedeny některé další účetní a daňové trestné činy dle trestního zákoníku.

Trestné činy daňové:

- § 240 – zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby,
- § 241 – neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby,
- § 243 – nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení.

Trestné činy proti majetku:

- § 205 – krádež,
- § 206 – zpronevěra.

Trestné činy hospodářské – zde nejznámější § 254 - zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. (Drábková 2017)

3.2 Druhy podvodů

Po vysvětlení obecné charakteristiky podvodů a podvodných jednání budou nyní popsány jednotlivé druhy podvodů. Na úvod je nutno podotknout, že typů podvodů je celá řada, proto zde budou vybrány a specifikovány jen konkrétní druhy, které souvisí s ekonomickým zaměřením této práce. Kapitola se bude věnovat tedy především účetním, daňovým a ostatním finančním podvodům. Jak již bylo stručně nastíněno, nejobecněji se dají podvodná jednání rozdělit na vnitřní a vnější.

3.2.1 Vnitřní podvodná jednání

Vnitřní podvodná jednání jsou charakteristické tím, že pachatel při nich zneužívá svého postavení ve firmě, tzn. postavení v pracovním nebo obdobném poměru, k osobnímu obohacení a to tak, že zpronevěří nebo zneužije zdroje v organizaci. Obecný postup při páchání těchto podvodů může být následující:

- pachatelé nejprve hledají slabinu v systému,
- po nalezení slabiny zkoumají, jak by se dala využít v jejich prospěch,
- testování reakcí okolí a upevnění pozice pachatele,
- následné a dlouhodobé využívání daného poznání.

(Čírtková a kol. 2005)

Je tedy naprosto jasné, že vnitřní podvodná jednání jsou projevem nepoctivého jednání zaměstnanců či jiných orgánů. Mnohdy mají dokonalou znalost vnitřního kontrolního systému a podnikových procesů a jsou vybaveni vysokou mírou důvěry, pravomoci a odpovědnosti. Vnitřní podvodná jednání lze rozčlenit na následující kategorie:

- I. Neoprávněné nakládání s aktivy podniku,
- II. Zkreslování výkazů,
- III. Korupční jednání.

Neoprávněné nakládání s aktivy podniku se může týkat jak finančních prostředků, tak i ostatním hmotných či nehmotných aktiv. U zkreslování výkazů se jedná především o účetní výkazy, popř. neúčetní informace. Korupční jednání zahrnuje úplatkářství, přijímání nelegálních odměn, ekonomické vydírání nebo zneužití střetu zájmů. (Králíček, Molín 2014)

NEOPRÁVNĚNÉ NAKLÁDÁNÍ S AKTIVY PODNIKU

Do kategorie neoprávněných nakládání s aktivy podniku patří bezesporu nejvíce typů podvodných jednání, které se dále dělí v závislosti na tom, jaká aktiva jsou jejich cílem. (Molín 2011) Tato jednání mohou být vedena buď proti finančním prostředkům organizace (např. hotovost, peněžní prostředky na účtech nebo cenné papíry) nebo proti hmotnému či nehmotnému majetku organizace - např. spotřební materiál, zásoby, informace nebo licence. (Čírtková a kol. 2005)

Zatajování příjmů

Pro zatajování příjmů se v literatuře hojně využívá i termín „skimming“ a jedná se v podstatě o to, že jsou peněžní prostředky zatajeny ještě před zaznamenáním příslušné částky

v účetnictví. Toto jednání lze velmi těžko odhalit, a to z jednoduchého a logického důvodu – vzhledem k tomu, že účetní transakce není žádným způsobem vykázána, nejsou obvykle zanechány žádné přímé stopy. Často se jedná o zatajování tržeb nebo zatajování úhrad pohledávek. (Molín 2011)

Krádež finančních prostředků

Krádež lze obecně charakterizovat jako úmyslné přisvojení prostředků, kterého se nejčastěji dopouštějí zaměstnanci společnosti. Tato forma podvodu je velmi častá a může se týkat téměř každého podniku. Zde se může jednat o krádeže v průběhu pokladních transakcí, krádeže hotovosti z pokladny nebo krádeže peněžních prostředků určených k vložení na bankovní účty. (Molín 2011)

Uskutečňování neoprávněných výdajů

Do této skupiny patří následující formy – tzv. fakturační schémata, tzv. mzdová schémata, neoprávněné náhrady výdajů a podvodné výdaje z pokladny. Fakturační schémata nejčastěji využívají jako prostředníky tzv. bílé koně nebo spřízněné dodavatele. Ze mzdových schémat je asi nejznámějším podvodem vyplácení mezd tzv. mrtvým duším, což znamená, že zaměstnavatel vyplácí mzdu pro osobu, která pro něj nepracuje. (Molín 2011)

ZKRESLOVÁNÍ VÝKAZŮ

Tyto činnosti jsou představovány především falšováním finančních i nefinančních výkazů podniku. Cílem pachatele ve většině případů může být snížení zdanitelného základu organizace nebo dosažení příznivých hodnot indikátorů, které mohou být významné pro stanovení výše odměny pachatele. (Čírtková a kol. 2005)

Zkreslování účetních výkazů

Zkreslování účetních výkazů se může vyskytovat hned v několika formách – vykazování fiktivních výnosů, vykazování nákladů a výnosů v nesprávném období, nesprávné ocenění aktiv, zatajení dluhů nebo nákladů nebo nesprávné zveřejňování informací v příloze k účetní závěrce. Problematika fiktivních výnosů spočívá v tom, že dojde k zaúčtování tržeb za prodané zboží nebo služby, které ve skutečnosti nejsou realizovány. Aby mohl být tento podvod lépe zamaskován, využívají se především techniky zpětných operací, to znamená, že dojde ke zpětnému navrácení zboží nebo poskytnutí slevy. (Králíček, Molín 2014)

3.2.2 Vnější podvodná jednání

Vnější podvodná jednání páchají především osoby, které působí na společnost zvenku a jsou zaměřeni na získání neoprávněného prospěchu na úkor této společnosti. Pachatelé se přitom snaží o uvedení pracovníků uvnitř organizace v omyl, nebo jejich omylu využívají. Nemałym pomocníkem pachatelů jsou především moderní technologie. (Drábková 2017)

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění je upraven v § 254 trestního zákoníku a je klasifikován jako úmyslný trestný čin, který postihuje mj. účetní podvody. Dle zákona se tohoto podvodu dopustí pachatel, který úmyslně:

- nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady (které slouží k přehledu o stavu hospodaření a majetku a k jejich kontrole),
- v účetních knihách, zápisech nebo dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje,
- účetní knihy, zápisy nebo doklady zničí, poškodí nebo zatají (a tímto jednáním ohrozí včasné a řádné vyměření daně).

(Králíček, Molín 2014)

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

Právní úpravu lze nalézt v §240 trestního zákoníku. Pachatel je vinen, pokud úmyslně ve větším rozsahu (alespoň v částce 50 000 Kč) zkrátí daň, clo, pojistné na zdravotní pojištění nebo sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, poplatek nebo jinou povinnou platbu nebo pokud vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb. Pachatelem může být tedy kdokoliv – fyzická osoba, právnická osoba nebo samotný daňový subjekt. O zkrácení daně se může jednat i v případě, kdy osoba úmyslně nepodá daňové přiznání, i když je k tomu povinna. (Králíček, Molín 2014)

Karuselové podvody

V posledních letech se stále více mluví o karuselových podvodech, které se týkají DPH. Vlivem karuselových podvodů stát každoročně přijde na DPH minimálně o 80 miliard Kč. Tyto podvody jsou tedy významnou částí úniků DPH. Pro takové podvody jsou třeba vždy minimálně tři subjekty – bílý kůň, který neodvede daň na výstupu, firma, která žádá odpočet daně na vstupu a zahraniční EU plátce. Princip karuselu spočívá v následujících krocích:

- povinnost obchodníka odvést DPH (zboží z jiného státu chce prodat doma)

- bílý kůň prodá zboží s DPH
- nakupující firma zaplatí DPH bílému koni a následně prodá zboží do EU (bez DPH)
- nakupující firma si uplatní nárok na nadměrný odpočet
- bílý kůň v tu chvíli zmizí z trhu bez zaplacení DPH
- pokud FÚ neprokáže firmě účast na podvodu, musí uznat nárok na odpočet

V takovémto případě se třemi subjekty by byly karuselové podvody jednoduše odhalitelné. Proto organizované skupiny nasazují mnoho bílých koní, aby podvodná struktura byla bezpečně skryta – karusel může mít tedy desítky až stovky účastníků a rozkrytí celého řetězce může trvat i několik let. Hlavním dopadem karuselových podvodů je vytváření nelegální konkurenční výhody a tunelování systému DPH. Z toho důvodu vytváří finanční správa neustále nové nástroje s cílem co nejvíce zabránit podvodům a způsobeným škodám. Mezi moderní nástroje se řadí zajišťovací příkazy, doprovodná opatření, reverse-charge, kontrolní hlášení nebo činnosti Daňové Kobry. (Finanční správa, 2018)

Praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz, neboli „Money Laundering“ je upraveno v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Hlavní myšlenkou pojmu „špinavé“ peníze je, že tyto prostředky pocházejí z trestné činnosti, je zastřen původ peněz a peníze se jeví jako legálně nabyté. (Králíček, Molín, 2014) Z ekonomického pohledu narušuje legalizace zisků z trestné činnosti přirozené fungování ekonomiky a to tím, že uměle navyšuje ceny práce a nemovitostí, vytlačuje legální společnosti z trhu, zvyšuje inflaci a omezuje příliv zahraničních investic. Boj proti praní špinavých peněz je považován za klíčový v boji proti organizovanému zločinu.

Praní špinavých peněz probíhá ve třech etapách:

- I. namáčení (vklad hotovosti na účty),
- II. namydlení (zastření jejich původu),
- III. ždímání (návrat majiteli a investování do legálních činností).

(Špinavé peníze, 2011)

3.3 Opatření a prevence proti podvodům

V období transformace české ekonomiky využívali pachatelé k provedení podvodů především nedostatky v legislativě a v kontrolní činnosti. V tomto období se ekonomická kriminalita vyznačovala velkou mírou adaptace k vnějším i vnitřním ekonomickým podmínkám.

(Častorál 2007) Z důvodu této situace se postupem času začaly vytvářet a zpřísnovat určitá opatření a začal se klást důraz na účinnou prevenci. Prevence se dá definovat jako soustava opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu. Prevence je méně nákladná, než odstraňování následků, a to jak z hlediska časového, tak finančního. (Dušek 2014) Prevence vnitřních i vnějších podvodných jednání by měla být především záležitostí spolupráce všech zainteresovaných subjektů. Dobrá prevence by pak měla využívat zjištěných znalostí z terénu a těžit z toho, co je o způsobech provedení a konkrétních pachatelích známo. (Čírtková a kol. 2005) Důsledkem některých skandálů, např. krachu amerického Enronu – giganta v oblasti energetického průmyslu, a dalších účetních machinací bylo očekávání veřejnosti a zúčastněných stran, že podniky přijmou postoj „no fraud tolerance“. Hlavní myšlenkou tohoto postoje je definování zásad, které vyžadují, aby bylo zajištěno vysoce etické chování v organizaci bez ohledu na to, zda je organizace veřejná, soukromá, vládní či nezisková. (Linndell 2014)

Z hlediska účetních a daňových podvodů se v ČR hojně využívají tyto nástroje:

- kontrolní hlášení,
- souhrnné hlášení,
- zajišťovací příkazy (např. viz karuselové podvody),
- přenesení daňové povinnosti (reverse-charge)
- elektronická evidence tržeb,
- vnitřní kontrolní systém,
- vnější kontrola.

(interní konzultace, 2018)

Fungování některých těchto nástrojů a opatření v praxi bude podrobně popsáno v praktické části práce. Vnitřní a vnější kontrolou se bude podrobněji zabývat kapitola 4.

4 Vnitřní a vnější kontrola

Jak již bylo uvedeno v kapitole 3.3 Opatření a prevence proti podvodům, účinnou prevencí mohou být různé druhy vnějších a vnitřních kontrol. Vnitřní kontrola je ve své podstatě synonymem pro kontrolní systémy uvnitř organizace. Opakem, tedy kontrolními mechanismy vně organizace, jsou vnější kontroly. Nositelé vnější kontroly mohou být například finanční úřady, banky nebo stát a mohou tyto kontroly vykonávat. (Dvořáček 2003) Obecně by se u kontrol měly brát v úvahu následující otázky:

- Co kontrolovat?
- Jak kontrolovat?
- Frekvence provádění kontroly?
- Způsob kontroly?
- Kdo bude kontrolu provádět?

(Dušek 2014)

4.1 Vnitřní kontrolní systém

Cílem vnitřní kontroly je odhalit v určitém období jakékoliv odchylky od stanovených cílů organizace. Vnitřní kontrola podporuje účinnost, minimalizuje riziko ztráty hodnoty aktiv a napomáhá zaručit spolehlivost finanční situace a dodržování platných norem a zákonů. Díky rychle se měnícímu ekonomickému prostředí se neustále zvyšují požadavky na lepší kontrolní systémy a informovanost o jejich kvalitě. Lze tedy tvrdit, že vnitřní kontrola je stále více považována za řešení potencionálních problémů. (Dvořáček 2003) Jednotlivé rámce vnitřních kontrol jsou popsány v systémech COSO – Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. Cílem této organizace je vytváření rámců a návodů pro řízení rizik, vnitřní kontroly a zamezení podvodů. Vnitřní kontrolu definuje jako proces, který je ovlivňovaný představenstvem, managementem a dalšími pracovníky, a který je navržený tak, aby zajistil dosažení a udržení cílů. Tato definice je dále rozpracována do tří oblastí, které se týkají vnitřních kontrol:

- I. účelnost a hospodárnost provozních aktivit,
- II. spolehlivost účetního, popř. finančního výkaznictví,
- III. soulad s regulatorními opatřeními.

Vnitřním kontrolním systémem se zkrátka rozumí soustava provozních, finančních, evidenčních a ostatních kontrol vytvořených vedením dané společnosti s cílem řádného

a efektivního řízení, dodržování všech vnitřních pravidel, ochrany majetku a co nejvyššího stupně přesnosti a úplnosti evidence. (Kralíček, Molín 2014)

Významnou součástí vnitřního kontrolního systému je interní audit. Výhody interního auditu je možné spatřit z hledisek, jako např. garance správně a formálně vedeného účetnictví nebo jako významný prvek při odhalování věcných nesprávností. (Molín 2011) Interní audit je zpravidla uskutečňován vlastními pracovníky společnosti a jeho provádění je velmi pružné a závisí na vedení společnosti a na konkrétních pracovnících, kteří útvar interního auditu řídí. (Synek 2011) Interní auditoři jsou odpovědní za zkoumání a vyhodnocení adekvátnosti a efektivity systému vnitřní kontroly. Interní auditoři by tedy měli zjišťovat, zda:

- prostředí v podniku je příznivé pro kontrolní řízení,
- jsou stanoveny realistické cíle a záměry podniku,
- existují psané zásady uvádějící nezbytná opatření,
- jsou vypracovány firemní zásady a provozní předpisy,
- komunikační kanály poskytují managementu spolehlivé informace,
- jsou zapotřebí doporučení k zavedení kontrolních mechanismů, které by pomohly v zabraňování podvodů.

Úkolem vnitřní kontroly i auditu je působit předběžně (vést osoby, které jsou předmětem dohledu, k jednání odpovídající předpisům), ale i následně (zjišťovat odchylky). Důležité je však si uvědomit, že interní audit není vnitřní kontrola a ani vnitřní kontrolu nenahrazuje. (Dvořáček 2000)

Tabulka č. 4: Rozdíly mezi vnitřní kontrolou a interním auditem

	Vnitřní kontrola	Interní audit
Zařazení	součást všech úrovní řízení	nástroj vrcholového vedení společnosti
Spočívá	zjišťování odchylek stavu skutečného od stavu žádoucího	nezávislé ověřování všech činností společnosti
Provádí	všichni řídicí pracovníci	pracoviště interního auditu
Cíl	odstranění zjištěných nedostatků	zvyšování efektivity, vytváření přidané hodnoty

Zdroj: Dvořáček, 2000

4.2 Druhy vnějších kontrol

V předchozích kapitolách byly popsány některé druhy vnitřních kontrol. Tato kapitola má za cíl stručně objasnit základní druhy vnějších kontrol, s kterými se mohou podnikatelské subjekty běžně ve své praxi setkat.

Due Diligence

Due Diligence lze definovat jako zakázku, která se řadí mezi formy vnější kontroly. Jde o situaci, kdy si potencionální investor najímá auditora, který mu poskytne informace o situaci uvnitř podniku, o který má investor zájem. V podstatě se jedná o zcela běžný a legální proces, kdy se potencionální investor dohodne s tzv. cílovou firmou, že v určitém období dojde k zevrubnému prověření informací s cílem napomoci s rozhodnutím, zda určitou transakci zrealizovat nebo nezrealizovat. Časové období, za které se informace ověřují, je standardně dva až tři roky zpětně. Podle zaměření se Due Diligence člení na tři základní oblasti, a to finanční, právní a provozní. (Králíček, Molín 2014) Dále Due Diligence může zahrnovat např. daňovou, účetní, personální, technologickou či ekologickou kontrolu. Výsledkem je prověření, zda informace a tvrzení vlastníků a managementu je v souladu se skutečnou situací a nalezení a kvantifikace rizik, která nemusí být na první pohled patrná z výkazů společnosti. Due Diligence znamená detailní analýzu, průzkum a hodnocení podniku s cílem zobrazit silná a slabá místa společnosti a rizika spojená s jeho převzetím. (Smejkal, Rais 2010) V některých ohledech se dá Due Diligence považovat i za kontrolu interní.

Daňová kontrola

Daňová kontrola prostřednictvím správce daně prověřuje správnost daňové povinnosti. Správce daně je správní orgán, kterému je svěřena působnost v oblasti správy daní ze zákona. Nejčastěji se jedná o finanční úřady, správcem daně ale může být i celní úřad nebo v některých případech i soud. Daňová kontrola je současně i nástroj, který významně zasahuje do práv jednotlivých daňových subjektů. (Králíček, Molín 2014) Právní vymezení lze najít v § 85 daňového řádu. Správce daně prověřuje předmět daňové kontroly ve vymezeném rozsahu, tento rozsah může ale kdykoliv v jejím průběhu rozšířit nebo zúžit. (Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád)

Kontrola pojistného na sociální zabezpečení

Kontrola pojistného na sociální zabezpečení je prováděna příslušnými okresními správami sociálního zabezpečení. Pravidla pro vykonávání těchto kontrol jsou vymezena hned v několika právních předpisech. Zejména se jedná o zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci

a provádění sociálního zabezpečení, dále zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění a obecným právním předpisem, který definuje celkový rámec je zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád). U kontroly pojistného na sociální zabezpečení se tedy kontroluje plnění povinností občanů a zaměstnavatelů v sociálním zabezpečení a plnění povinností plátců pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Pokud se jedná o kontrolu podnikatelských subjektů, kontrolovanými subjekty jsou nejčastěji zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné, tzn. podnikatelé. (Králíček, Molín 2014)

Kontrola pojistného na veřejné zdravotní pojištění

Právní úprava této kontroly je vymezena v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Zaměstnanci příslušné zdravotní pojišťovny jsou pověřeni k provedení kontroly v souvislosti s výběrem pojistného. Cílem je ověřit správné stanovení vyměřovacího základu, samotnou výši pojistného a jeho včasné placení. (Králíček, Molín 2014)

Živnostenská kontrola

Živnostenské kontroly provádějí v rámci své působnosti živnostenské úřady. Právní vymezení lze najít v zákoně č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Při tomto druhu kontroly se sleduje, zda jsou plněny povinnosti stanovené právními normami, které regulují živnostenské podnikání. Kontrolu provádějí zaměstnanci živnostenských úřadů a od kontrolovaného subjektu mohou vyžadovat veškeré doklady, které prokazují plnění uvedeného zákona. Živnostenský zákon navíc kontrolním pracovníkům umožňuje pořizovat zvukové a obrazové záznamy v průběhu celé kontroly. (Králíček, Molín 2014)

5 Aplikace vyšetřovacích metod na konkrétních případech hospodářské kriminality

V teoretické části byly naznačeny některé metody forenzního vyšetřování a auditu a popsány jednotlivé způsoby páchaní účetních a daňových podvodů včetně jejich právní úpravy, prevence a možných opatření. Tato kapitola se bude zabývat praktickou aplikací vyšetřovacích metod na konkrétních případech hospodářské kriminality. Nejprve bude zjednodušeně vysvětlen postup vyšetřování finančních podvodů a budou rozebrány konkrétní případy účetních a daňových podvodů jak z hlediska účetního, tak z hlediska forenzního vyšetřování. Dále bude podrobně a prakticky specifikován systém opatření proti finančním podvodům páchaných v ČR. Kromě uvedení do praxe páchaní podvodných jednání budou dále na základě statistik vytvořeny grafy a tabulky, které doplní popisovanou problematiku. Závěrem praktické části této práce pak bude provedeno zhodnocení efektivity odhalování účetních a daňových podvodů vlivem forenzního vyšetřování a budou formulovány závěry a některá doporučení.

Veškeré informace a údaje v praktické části pocházejí výhradně z konzultací s odborníky z praxe, jejich poskytnutých interních materiálů a z vlastního pozorování a zkušeností autorky práce. Seznam odborných konzultantů bude uveden v seznamu použité literatury a na přání konzultantů budou jejich jména fiktivní.

5.1 Postup vyšetřování účetních a daňových podvodů

Na úvod je třeba podotknout, že vyšetřování finančních podvodů probíhá na základě konkrétního podezření. Vyšetřování tedy začíná často oznámením. Oznamovatelem může být kdokoli, ale nejčastěji se u tohoto typu podvodů jedná o finanční úřady. Informačně nejméně hodnotná jsou oznámení ze strany občanů, ale každé oznámení se musí prověřit. Pokud se při prověřování zjistí, že se nejedná o trestný čin, případ přechází k občansko-právnímu řízení.

Prvním krokem, kterým se vyšetřovatelé zabývají, je zajištění stop. U daňových trestných činů jsou typickými stopami tzv. paměťové stopy, které jsou v rámci vyšetřování stále na prvním místě. Paměťové stopy jsou informace, které určitá osoba získala svým vlastním pozorováním a vnímáním a je schopna je nějakým způsobem interpretovat ve výpovědi. Jedná se např. o výslechy zaměstnanců, jednatelů firem apod. Dalšími stopami potřebných k vyšetřování jsou písemné důkazy a stopy. Jedná se např. o pozměňování dokumentů nebo poznámky pachatele. Tyto změny se dále mohou projevit v účetních dokladech či záznamech,

účetních závěrkách nebo daňových přiznáních, přihláškách. V dnešní době se více, než o písemně zpracované doklady, jedná o data zpracovaná v elektronické formě, které lze nalézt na všech elektronických a datových nosičích.

Na začátku vyšetřování všech účetních a daňových podvodů hraje roli počáteční vyšetřovací situace. Jak již bylo uvedeno, častým oznamovatelem jsou finanční úřady neboli správce daně. Právě podklady předávané správcem daně patří k důležitějším informacím. Velkou roli zde hraje srozumitelnost a jednoznačnost těchto podkladů. Mezi další důležité podklady patří podklady z operativního šetření. Nejzákladnější informace podávají tedy především již zmíněné podklady a výslechy svědků. V průběhu vyšetřování je třeba brát v potaz každou zjištěnou informaci a efektivně s ní pracovat. Další vyšetřování závisí na mnoha faktorech, mezi které patří technické vybavení, časové a kapacitní možnosti, organizovanost práce a způsob vedení a řízení.

Vyšetřování daňových podvodů patří ve většině případů k problémovým, a to především kvůli neúplnosti a nedostupnosti informací, nedostatku důkazů, časové tísni, odmítání poskytnutí dalších dat ze strany správce daně, odmítání spolupráce ze strany bankovních a jiných institucí nebo kvůli maření vyšetřování ze strany pachatele a křivým svědectvím. Mezi významné důkazní prostředky patří zprávy finančních úřadů, účetní a daňové doklady, daňová přiznání, účetní systém s daty, výslechy nebo znalecké posudky. Trestná činnost v oblasti účetnictví a daní se vyznačuje vysokou mírou latence (tzn. časem, který uplyne mezi oznámením trestného činu a konečným vyřešením případu) a rozmanitostí provedení vyskytovaných případů, které jsou neustále zdokonalovány.

Pokud se najdou a zabaví důkazy, dalším krokem je zajištění pachatele popř. dalších osob, které by mohly zajistit zničení či znehodnocení důkazních materiálů. Dále se zajišťují veškeré dostupné účetní a daňové doklady a také majetek pachatele (především kvůli jeho prodeji, darování nebo ukrytí). Mezi další nástroje při vyšetřování slouží i operativní informace zjištěné policií, informace z dostupných registrů, odposlechy, sledování nebo domovní a osobní prohlídky. Veškeré výše vyjmenované úkony jsou prováděny za cílem zajistit dostatek informací a důkazů pro následný efektivní, rychlý a úspěšný průběh celého vyšetřování. Při plánování a organizaci vyšetřování se berou v potaz určité aspekty, jako např. závažnost nebo časová náročnost. Vzhledem k tomu, že dokazování provedených činů patří k náročným a komplikovaným krokům, je třeba zpracovat písemný plán vyšetřování, který bude obsahovat posloupnost a obsah jednotlivých úkonů. V průběhu vyšetřování je důležitá spolupráce všech orgánů, kterých se samotné vyšetřování týká.

Další etapa vyšetřování se věnuje prokazování, zda k trestnému činu došlo či nikoliv. Pokud k podvodu došlo, dále se vyšetřuje forma provedení a kdo je pachatel, popř. jestli existuje více pachatelů. Jednotlivé kroky se opět zaměřují na výslechy obviněných, výslechy svědků, vyžádání znaleckých posudků, využití podkladů od součinných orgánů nebo využití různých databází, které mohou pomoci se shromažďováním dat.

Velkou roli u těchto druhů podvodů hrají znalecké posudky. Daňová trestná činnost je často spojena se zásahy do účetnictví, proto je právě zabavení účetnictví jedním z nejdůležitějších důkazů. Znalecký posudek pak provede znalec z oblasti forenzního účetnictví, který posoudí otázky úplnosti, správnosti a průkaznosti účetních záznamů, provede kontrolu účetních závěrek apod. Další osobou, která provede znalecký posudek je odborník na informační technologie, který posoudí, zda účetní či jiný informační systém neobsahuje zmanipulovaná data. Na znaleckých posudcích ale mohou spolupracovat i ostatní znalci z různých oborů, které souvisejí s vyšetřováním. Znalecké posudky jsou velmi nákladné, proto se vždy dopředu zvažuje, zda budou znalci opravdu potřeba.

Z důvodu složitého prokazování účetních a daňových podvodů je důležitá dokonalá příprava výslechů všech možných svědků. Úspěšnost prokazování závisí na včasné zajištění všech důkazů a délce vyšetřování. Platí zde přímá úměra, že čím je případ složitější, tím déle trvá vyšetřování. Obrovskou pomocí pro vyšetřování v posledních letech se stal zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, díky kterému nemusí být nutně stíhána a potrestána jen fyzická osoba, ale může být stíhána i konkrétní právnická osoba. Zákon vznikl především z důvodu, že nebylo vždy možné prokázat a stíhat konkrétní osobu. **Souhrnně lze konstatovat, že cílem vyšetřování je prokázání faktu, že pachatel jednal vědomě.**

Právní legislativa v ČR nijak přesně nedefinuje, jak by mělo vyšetřování a následné prokazování podvodných jednání probíhat. Důsledkem je mnohdy fakt, že i přes veškeré snahy, ať už ze strany policie či finančních úřadů, prokazování končí z nedostatku důkazů, který je zapříčiněn díky ochraně osobních údajů. V praxi to znamená, že i když vyšetřování ukáže na konkrétního pachatele, v průběhu daňového období mu nelze nic prokázat a pokud nepřesnosti v účetnictví opraví do doby podání daňového přiznání, vše je vlastně v pořádku.

5.2 Účetní podvody

Tato kapitola se bude zabývat případy konkrétních účetních podvodů, se kterými se lze u podnikatelských subjektů běžně setkat. Veškeré názvy firem budou z důvodu ochrany osobních údajů fiktivní. Jednotlivé případy budou nejprve rozděleny do kategorií podle typu

podvodu. Dále bude obecně nastíněna problematika jednotlivých typů podvodů a ke každému typu bude uveden konkrétní případ včetně velmi zjednodušených výpočtů. Poté bude popsána výchozí situace a podvodné řešení podnikatelů, které z uvedené situace plyne. Pro každý případ bude stručně specifikován způsob vyšetřování a důsledky, které z takového podvodného jednání plynou.

Před samotnými případy z praxe je ještě důležité podotknout, že následující rozdělení do kategorií účetních a daňových podvodů je pouze orientační, protože oba typy podvodných jednání spolu úzce souvisejí. Některé typy účetních podvodů by se tedy mohly řadit do podvodů daňových a naopak. Kapitola 5.2 – Účetní podvody se tedy bude zabývat hlavně trestnými činy zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a trestnými činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby nebo neodvedení daně, které mají převážně velký dopad na daň z příjmů a následně i daň z přidané hodnoty. V kapitole 5.3 – Daňové podvody budou popisovány karuselové podvody, které souvisejí s DPH, a které způsobují ročně miliardové škody.

Jak již bylo řečeno, jedním z častých případů podvodů u podnikatelských subjektů v ČR je zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Pro připomenutí se jedná zejména o takové jednání podnikatele, které účelově ovlivňuje údaje ve svém účetnictví a zabraňuje tak možnosti zjištění správné výše daňové povinnosti. V praxi se jedná často o situace, kdy podnikatelský subjekt buď nevede žádné účetnictví, nebo uvede v účetnictví nepravdivé nebo jinak hrubě zkreslené informace.

5.2.1 Fiktivní fakturace

Problematika fiktivních faktur je zejména mezi českými podnikatelskými subjekty velmi častá. Fiktivní faktury se staly oblíbeným nástrojem, kterým lze zajistit určitý „žádoucí“ ekonomický stav. Podstatou vytváření fiktivních faktur je zkreslit údaje v účetnictví tak, aby bylo dosaženo co nejnižšího daňového základu a tím i nízké daňové povinnosti. Podnikatelé k této činnosti mnohdy využívají hned několik způsobů. Velmi častými subjekty při tvoření fiktivních faktur jsou fiktivní firmy, které mají mnohdy i fiktivní sídlo a jsou založeny pouze za účelem vydávat podvodné faktury. Další způsob, který je hojně využíván, je založený na principu, že se mezi sebou domluví dva podnikatelské subjekty, které si na veřejně dostupných aplikacích na tvorbu faktur vytvoří fiktivní fakturu za službu, která se skutečnosti nikdy neproběhla. Jsou známé ale i případy, kdy konkrétní osoba fiktivní faktury distribuuje a dotyčný pak garantuje druhému subjektu odezvu na případné připomínky ze strany

finančního úřadu. Výjimkou nejsou ale ani nově založené společnosti konkrétního podnikatele (např. na asistentku nebo jinou spřízněnou osobu) za účelem fiktivní fakturace mezi těmito společnostmi. Předmětem fiktivní fakturace bývá velmi často poradenství, u kterého nelze nijak zpětně dokázat, že skutečně služba proběhla. V dřívějších letech se vyskytovaly i případy, kdy se na reálně vydaných fakturách jen přepsal odběratel, aby si mohla podvodná firma dát fakturu do nákladů. Tento způsob byl ale téměř eliminován, a to zavedením kontrolního hlášení. Způsob fungování kontrolního hlášení bude podrobně přiblížen v rámci kapitoly 5.4 Systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v ČR.

Fiktivní fakturace – společnost Penízek s.r.o.

Společnost Penízek s.r.o. se zabývá finančním poradenstvím a zprostředkováním úvěrů. Jedná se o malou účetní jednotku se sídlem v Praze. Jednatel společnosti se rozhodl v průběhu účetního období založit ještě jednu firmu – Money s.r.o. za účelem fiktivní fakturace. Jednatelkou nově založené společnosti se stala asistentka jednatele první společnosti a předmět podnikání zůstal u finančního poradenství. Průběžný zisk společnosti Penízek s.r.o. byl pro jednatele vysoký, a tak se rozhodl využít fakturace od „své“ nově založené firmy. Účetní údaje v průběhu vybraného měsíce byly následující:

Náklady společnosti Penízek s.r.o. – 552 567 Kč

Výnosy společnosti Penízek s.r.o. – 1 145 763 Kč

Zisk společnosti Penízek s.r.o. – 593 196 Kč

Daň z příjmů právnických osob Penízek s.r.o. – 112 707 Kč

Počáteční náklady společnosti Money s.r.o. – 204 789 Kč

Cílem jednatele společnosti Penízek s.r.o. bylo snížit daňový základ tak, aby mohl na dani z příjmů právnických osob zaplatit co nejméně. Nařídil tedy své asistence, aby mu prostřednictvím firmy Money s.r.o. vystavila dvě faktury, celkem za 160 000 Kč za poradenství v oblasti podnikání. Následně došlo ke zvýšení nákladů u společnosti Penízek s.r.o. a zároveň ke zvýšení výnosů u společnosti Money s.r.o. Účetní údaje se po těchto úpravách změnila následovně:

Náklady společnosti Penízek s.r.o. – 712 567 Kč

Výnosy společnosti Penízek s.r.o. – 1 145 763 Kč

Zisk společnosti Penízek s.r.o. – 433 196 Kč

Daň z příjmů právnických osob Penízek s.r.o. – 82 307 Kč

Náklady společnosti Money s.r.o. – 204 789 Kč

Výnosy společnosti Money s.r.o. – 160 000 Kč

Ztráta společnosti Money s.r.o. – 44 789 Kč

Výsledkem fiktivní fakturace mezi oběma společnostmi je „žádoucí“ snížený zisk vlivem navýšení nákladů a tím i snížení daňové povinnosti daně z příjmů u společnosti Penízek s.r.o. na straně jedné a na straně druhé ztráta společnosti Money s.r.o., díky které jednatel nemusí odvádět žádnou daň z příjmů a dokonce si ztrátu může uplatňovat dalších 5 let do nákladů společnosti.

Výchozí situace: Vysoký zisk pro společnost, která by musela zaplatit vysokou daň z příjmů právnických osob.

Podvodné řešení v účetnictví: Fiktivní fakturace se spřízněnými subjekty za služby, které ve skutečnosti nikdy neproběhnou.

Důsledky pro podnikatelský subjekt: Tímto jednáním se podnikatelský subjekt dopouští trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a dále zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, za které hrozí jednateli peněžité trest nebo v některých případech až trest odnětí svobody. Vyšetřování fiktivní fakturace by jako první zahájil příslušný finanční úřad, který musí toto podvodné jednání nahlásit jako trestný čin, pokud škoda překročí 50 000 Kč. V rámci vyšetřování by dále došlo k výsledku jednatele, asistentky a dostupných svědků. Pokud by se prokázal úmysl, u zmíněných podnikatelských subjektů by bylo zahájeno trestní řízení a dále by došlo k doměření daně ze strany finančního úřadu.

5.2.2 Fiktivní cestovní náhrady za služební cesty

Vytváření fiktivních cestovních náhrad je v posledních letech u podnikatelských subjektů stále oblíbenější řešení, jak si účinně snížit daňový základ. Jde o situaci, kdy se vykáže služební cesta, která buď nikdy nenastala, nebo která byla mnohem kratší, než jak je vykázána. Fiktivní cestovní náhrady jdou v podstatě využít dvojnásobem. První situace je taková, kdy si podnikatel může díky fiktivním cestovním náhradám zvýšit své náklady a následně tak snížit daňový základ. Druhá situace pro vytvoření fiktivních cestovních náhrad může nastat v případě, kdy má podnikatel zaměstnance, kterým nechce vyplatit vyšší mzdu z důvodu vyšších odvodů na zdravotní a sociální pojištění, a tak jim raději vyplatí cestovní náhrady, které se nedaní. Nejenom, že si podnikatel v tomto případě opět uměle navýší své

náklady, ale také se vyhne placení zmíněných odvodů. Cestovní náhrady lze uplatnit, pokud podnikatel využívá vlastní automobil (tedy nezahrnutý v obchodním majetku) pro služební účely, nebo pokud jeho zaměstnanec jede na pracovní cestu svým automobilem. Cestovní náhrady se skládají ze dvou složek – náhrad na amortizaci v paušální výši a náhrad za spotřebované pohonné hmoty.

Účtování o fiktivních cestovních náhradách probíhá většinou před uzavřením účetnictví předchozího roku a podáním daňového přiznání, ale výjimkou není ani účtování již během roku. Je důležité zmínit, že cestovní náhrady (ať už fiktivní, či „legální“) jdou uplatnit pouze v případě, že fyzická či právnická osoba má zaplacenou silniční daň.

Fiktivní cestovní náhrady za služební cesty – společnost Domeček s.r.o.

Společnost Domeček s.r.o. se sídlem v Praze je malá účetní jednotka, která se zabývá projektováním a dalšími stavebními činnostmi. Ve svém obchodním majetku firmy má jednatel zahrnutý dva automobily značky Škoda Fabia. Na služební cesty ale občas jezdí svým vlastním autem značky BMW. Při uzávěrkových operacích na konci roku byly zjištěny následující údaje:

Výnosy – 888 267 Kč

Náklady – 523 685 Kč

Zisk společnosti před zdaněním tedy činil 364 582 Kč. Po odečtení sazby daně z příjmů právnických osob ve výši 19 % vyšla daňová povinnost 69 271 Kč. Jednateli společnosti se ale tato povinnost zdála moc vysoká, a tak přikázal své účetní vystavit fiktivní cestovní náhrady za služební cesty, které ve skutečnosti nikdy neprojel. Silniční daň za automobil BMW byla zaplacená, a tak mohly být uplatněny cestovní náhrady za služební cesty. Dodatečně vytvořené fiktivní cestovní náhrady činily 215 600 Kč. Po přičtení této částky k nákladům společnosti, vypočtení „nového“ zisku a odečtení daně z příjmů vyšla daňová povinnost 28 307 Kč, kterou jednatel již byl ochoten zaplatit.

Výchozí situace: Vysoký zisk pro společnost, která by musela zaplatit vysokou daň z příjmů právnických osob.

Podvodné řešení v účetnictví: Dodatečně vytvořit fiktivní cestovní náhrady za služební cesty, které nebyly nikdy realizovány. Cestovní náhrady jsou zároveň fiktivně proplaceny z pokladny, aby nic nenasvědčovalo podvodnému jednání.

Důsledky pro podnikatelský subjekt: Tímto jednáním se podnikatelský subjekt dopouští zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění, za který hrozí jednatele peněžité trest nebo v některých případech až trest odnětí svobody. Vyšetřování podvodu by začalo na základě oznámení kteréhokoliv kontrolního subjektu, který má povinnost nahlásit podvodné jednání, pokud škoda překračuje hranici 50 000 Kč. V rámci vyšetřování by došlo k výslechu jednatele, zaměstnanců popř. ke kontrole stavu kilometrů u automobilu, na který byl fiktivní cestovní příkaz vytvořen nebo ke kontrole záznamů z kamer. Při prokázání úmyslného zkraslování účetních údajů by pak došlo k doměření daně ze strany správce daně, zde konkrétně příslušného finančního úřadu.

5.2.3 Další případy umělého navyšování nákladů

Kromě již zmíněných fiktivních faktur a fiktivních cestovních náhrad existují i další případy umělého navyšování nákladů. Umělé navyšování nákladů má za cíl co nejvíce snížit daňový základ tak, aby podnikatelský subjekt odvedl na dani z příjmů co nejméně. V těchto případech je cílem ale i co nejvíce snížit daňovou povinnost na DPH nebo dokonce dosáhnout nároku na nadměrný odpočet (samozřejmě pokud je podnikatelský subjekt plátce DPH). Účtování o „dodatečných“ nákladech probíhá většinou po zjištění daňové povinnosti, ať už na dani z příjmů nebo DPH.

Umělé navyšování nákladů – společnost Drink s.r.o.

Společnost Drink s.r.o. se zabývá převážně pohostinstvím a provozováním restaurací a barů. Jedná se o malou účetní jednotku, která má sídlo v Ostravě. Jednatelka společnosti nebyla spokojena s výší daňové povinnosti, která jí vyšla na DPH. Účetní údaje byly následující:

Daň na vstupu – 42 789 Kč

Daň na výstupu – 75 621 Kč

Výsledné vypočítané DPH vyšlo jako daňová povinnost 32 832 Kč. Jednatelka firmy si tedy za úplatu sehnala několik faktur od své známé, která pracuje ve velkoobchodu alkoholických i nealkoholických nápojů. Veškeré získané faktury byly vedeny jako drobný prodej do 10 000 Kč bez udání odběratele a pocházely ze skutečných nákupů, kdy si kupující nevzali účtenku. Po doplnění těchto faktur do účetnictví se daň na vstupu zvýšila o 15 064 Kč, z původních 42 789 Kč na 57 853 Kč. DPH tedy po „úpravě“ činilo 17 768 Kč.

Umělé navyšování nákladů – společnost Traktor s.r.o.

Společnost Traktor s.r.o. podniká v oblasti zemědělství a lesnických služeb. Jedná se o mikro účetní jednotku bez zaměstnanců. Společnost má v obchodním majetku zahrnuté různé zemědělské stroje, konkrétně traktor, kombajn a vyvážecí vlek. Mimo stroje má podnik v majetku i chovný skot. Mezi drobným majetkem pak má podnikatel různé motorové pily a řezačky. Jednatel společnosti si zajistil, opět jako v předchozím případě, dostatečný počet účtenek – konkrétně za benzín a naftu od své známé, která pracovala na čerpací stanici. Podnikatel si tak začal dávat do účetnictví až desítky účtenek denně, které se pohybovaly v hodnotě tisíců korun na jedné účtence. Docházelo tedy k značnému nadhodnocování nákladů společnosti. Jednatel si tímto způsobem chtěl především zvýšit počet daňových dokladů na vstupu tak, aby nedošlo k situaci, že mu na DPH vyjde daňová povinnost. Toto jednání opakoval i v měsících, kdy nevystavil žádnou fakturu, takže jeho daň na výstupu byla nulová. V měsíci listopad byly jeho účetní údaje následující:

Daň na vstupu – 17 769 Kč

Daň na výstupu – 0 Kč

Z údajů vyplývá, že DPH vyšlo jako nadměrný odpočet 17 769 Kč. Aby jednatel nevzbudil podezření před správcem daně, hned v dalším měsíci vystavil několik faktur tak, aby daň na výstupu nepatrně převyšovala daň na vstupu.

Výchozí situace: Zmíněné společnosti nejsou ochotny platit vysoké daňové povinnosti na DPH, některé subjekty dokonce usilují spíše o nadměrné odpočty na DPH.

Podvodné řešení v účetnictví: Zmanipulovat daňové doklady na vstupu a výstupu tak, aby dostatečně zkreslily účetní situaci. Daňové doklady nemusejí být nutně jen zmanipulované, ale mohou být jen vhodně posunuté. V tomto případě jsou podnikatelskými subjekty hojně využívány i fiktivní faktury.

Důsledky pro podnikatelské subjekty: Tímto jednáním se podnikatelský subjekt opět dopouští trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a navíc i trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, za který pachatelům hrozí až trest odnětí svobody. Vyšetřování takového podvodu probíhá nejčastěji na základě oznámení ze strany správce daně nebo na udání. V průběhu vyšetřování by došlo opět k výsledkům a podrobnému přezkoumání účetnictví odborným znalcem. Při prokázání úmyslného krácení daně a manipulace účetních výkazů dále dojde ze strany příslušného finančního úřadu k doměření daně, kterou musí podnikatelský subjekt doplatit.

5.2.4 Krácení tržeb

Krácení tržeb představuje pro stát velký problém, a to především z důvodu neodvádění daní do státní pokladny. Pro podnikatelské subjekty ale krácení tržeb představuje způsob, který jim v podstatě zajistí nižší vykazované tržby, tím pádem i nižší daňový základ a v případě plátců DPH také nižší daň na výstupu. Výsledkem této jednoduché rovnice je fakt, že podnikatelské subjekty tímto jednáním snižují své odvody státu a zvyšují svůj osobní podnikatelský prospěch na straně jedné, a na straně druhé je stát s méně naplněnou pokladnou za výběr daní, které by sloužily například na potřebné vybavení státních zařízení. Významné zlepšení ve vykazování tržeb a tím spojeného výběru daní zajistil systém elektronické evidence tržeb. Ten funguje na principu elektronického systému, který odesílá informace o jednotlivých tržbách podnikatelských subjektů finanční správě. Více praktických informací o elektronické evidenci tržeb bude uvedeno v kapitole 5.4 – Systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v ČR. Krácené tržby podnikatelů se v účetnictví objevují pravidelně, a to především z toho důvodu, že jakmile už se jednou vykážou výrazně snížené tržby, pro podnikatelské subjekty je potom složité vrátit se ke skutečně vykazovaným tržbám. Problém s krácením tržeb tedy nebývá krátkodobý a nahodilý, ale jedná se převážně o dlouhodobou záležitost, která je samotnými podnikateli velmi dobře plánována.

Krácení tržeb – společnost Fajndeko s.r.o.

Společnost Fajndeko s.r.o. se zabývá prodejem drobného zboží, zejména pak prodejem dekorací, květin a vlastnoručně vyráběných hrnečků. Společnost se řadí mezi malé účetní jednotky a v okolí Jihlavy má několik provozoven. Majitelka, a zároveň jednatelka společnosti si byla vědoma vysokých tržeb a tak vymyslela způsob, jak své zboží v prodejnách prodávat, aniž by přijatá tržba byla zanesena do systému EET. V provozovnách se využíval způsob, kdy zákazníci neobdrželi účtenky za své nákupy při hotovostních platbách. Pokud si účtenku vyloženě zákazník nevyžádal, žádnou nedostal a tak nebyla tržba „oficiálně“ přijata. Přijaté peněžní prostředky v hotovosti byly dány do speciální pokladny a nebyly tak později vůbec zaznamenány v účetnictví. Skutečné tržby společnosti ve vybraném měsíci činily 576 290 Kč. Majitelka se rozhodla tržby zkrátit o 317 250 Kč, tedy přibližně o 55%, na částku 259 040 Kč. Náklady společnosti za tentýž měsíc činily 187 679 Kč.

Důsledky na daň z příjmů právnických osob:

Skutečné tržby: 576 290 Kč

Zkrácené tržby: 259 040 Kč

Po odečtení nákladů od jednotlivých tržeb a vynásobení zisku sazbou daně z příjmů právnických osob, která činí 19%, se společnost dostala na následující částky.

Daň z příjmů v případě skutečných tržeb: 73 836 Kč

Daň z příjmů v případě zkrácených tržeb: 13 559 Kč

Důsledkem tohoto podvodného jednání plynulo do státní pokladny o 60 277 Kč méně.

Mimo daň z příjmů si tak jednatelka zkrátila i daňovou povinnost k DPH, protože nižší tržby znamenají nižší daň na výstupu, která je v případě podnikatelských subjektů, v případech zkreslování údajů v účetnictví a krácení daní, žádoucí.

Výchozí situace: Vysoké tržby, z kterých by podnikatelský subjekt musel odvést vysokou daň z příjmu a v případě plátcovství DPH také vysoké DPH.

Podvodné řešení v účetnictví: Zkrátit tržby takovým způsobem, aby byl výsledný zisk společnosti co nejnižší. Platí zde opět přímá úměra – čím nižší zisk, tím nižší daň z příjmů.

Důsledky pro podnikatelské subjekty: Stejně jako v předchozích případech se konkrétní společnosti tímto jednáním dopouštějí trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a také trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Vyšetřování může být zahájeno na základě oznámení finančních úřadů, které mají podezření na konkrétní podnikatelský subjekt. Průběh vyšetřování probíhá obdobně jako u výše zmíněných případů a při prokázání úmyslu hrozí podnikatelům až odnětí svobody a ze strany správce daně dojde k doměření daně, která musí být následně doplacena.

5.2.5 Fiktivní dohody o provedení práce

Fiktivní dohody o provedení práce slouží podnikatelským subjektům, obdobně jako vyplácení fiktivních cestovních náhrad, hlavně ke snížení daňového základu. Dohoda o provedení práce má minimum náležitostí a v rámci jedné dohody může zaměstnanec odpracovat maximálně 300 hodin ročně. V praxi jde o situaci, kdy podnikatel vytvoří dohodu o provedení práce s existujícím člověkem, který pro něho ale nikdy nepracoval. Předmětem vykonávaných prací u těchto fiktivních dohod jsou nejčastěji úklidové, administrativní nebo jiné služby, které se běžně outsourcují. Podnikatel zpravidla vyplácí svým fiktivním zaměstnancům pouze symbolické částky, o kterých ale není nikde účtováno. Ve většině případů se fiktivními zaměstnanci na dohodu o provedení práce stávají buď studenti, nebo lidé v důchodovém věku.

Podnikatelské subjekty pak těmto zaměstnancům fiktivně vyplácí každý měsíc mzdu, která se již eviduje v účetnictví – vždy v částce do 10 000 Kč, neboť do 10 000 Kč se za tyto zaměstnance nemusí odvádět srážková daň (v případě podepsání formuláře „Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti“ zaměstnancem). Fiktivně vyplacená mzda se pak promítne v nákladech podnikatele.

Účtování o fiktivních dohodách o provedení práce probíhá většinou na konci roku před uzávěrkovými operacemi, kdy už podnikatel přibližně ví, o kolik by si chtěl daňový základ snížit. Na tomto základě se pak rozhoduje, kolik fiktivních dohod o provedení práce bude potřebovat, popřípadě pokud „vyplatí“ mzdy za všechny nebo jen za některé měsíce.

Fiktivní dohody o provedení práce – společnost Kravata s.r.o.

Společnost Kravata s.r.o. se zabývá zprostředkováním hypotečních úvěrů a ostatním finančním poradenstvím. Na konci účetního období byly v účetnictví zaneseny tyto údaje:

Náklady – 231 495 Kč

Výnosy – 870 421 Kč

Zisk – 638 926 Kč

Daň z příjmů právnických osob – 121 396 Kč

Zběžně vypočítaná daň z příjmů byla pro jednatele příliš vysoká, a tak se rozhodl pro dodatečné vytvoření dvou fiktivních dohod o provedení práce. Obě fiktivní dohody podnikateli podepsali jeho rodiče, kteří byli v důchodu. Matka – paní Kravatová fiktivně odpracovala 9 měsíců, a to od dubna do prosince. Otec – pan Kravata fiktivně odpracoval celý rok. Jednatel oběma rodičům fiktivně vyplácel 10 000 Kč měsíčně. Celkové dodatečné náklady za dohody o provedení práce činily 210 000 Kč.

Po přičtení k původní částce se náklady vyšplhaly na 441 495 Kč. Upravený zisk o zvýšené náklady činil 428 926 Kč. Daň z příjmů právnických osob se tak snížila o 39 900 Kč na částku 81 496 Kč.

Výchozí situace: Vysoký zisk pro společnost, která nebyla ochotna zaplatit vysokou daň z příjmů právnických osob.

Podvodné řešení v účetnictví: Dodatečně vytvořit fiktivní dohody o provedení práce se zaměstnanci, kteří pro společnost nikdy nepracovali. Mzdy za tyto dohody jsou zároveň fiktivně vypláceny z pokladny.

Důsledky pro podnikatelský subjekt: Obdobně jako u předchozích případů se tímto jednáním podnikatel opět dopouští trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, za které hrozí v některých případech až trest odnětí svobody.

5.2.6 Fiktivní majetek

Dalším velmi oblíbeným nástrojem podnikatelských subjektů sloužícím ke zkreslování účetních údajů – především pro potřeby DPH – je uplatňování nakoupeného drobného majetku, který neslouží k samotnému podnikání. Tyto neoprávněné výdaje jsou v podnikatelské praxi naprosto běžné. Mezi častý nakupovaný drobný majetek sloužící k osobním účelům, ale fakturovaný na firmu patří například mobilní telefony nebo drobné domácí spotřebiče. Z takto nakupovaného drobného majetku si podnikatelé uplatňují DPH, čímž si zvyšují daň na vstupu a tím zároveň snižují daňový základ pro výpočet DPH. V případě daňové kontroly je vždy třeba mít veškerý drobný majetek, o kterém je účtováno v některé z provozoven, což ve většině případů nedělá podnikatelským subjektům problém.

Fiktivní majetek – společnost Zákon s.r.o.

Společnost Zákon s.r.o. se zabývá právním poradenstvím a je tvořena dvěma jednatelem. Společnost se skládá ze dvou kanceláří umístěných v Brně.

Původní údaje pro výpočet DPH v pozorovaném měsíci byly následující:

Daň na vstupu – 17 356 Kč

Daň na výstupu – 21 124 Kč

Daňová povinnost k DPH z uvedených původních údajů činila 3 768 Kč.

V tom samém pozorovaném měsíci došlo ještě k následujícím nákupům drobného majetku:

- sušička prádla Whirlpool v hodnotě 27 900 Kč bez DPH
- čokoládová fontána Excellent v hodnotě 3 500 Kč bez DPH

Z obou druhů nakoupeného majetku bylo uplatněno DPH se základní sazbou ve výši 6 594 Kč. Vzhledem k předmětu podnikání tento majetek neměl být do účetnictví vůbec uznán. Uměle tak došlo k navýšení daně na vstupu z původních 17 356 Kč na 23 950 Kč. Z původní daňové povinnosti se tak stal nadměrný odpočet ve výši 2 826 Kč.

V tomto případě zkreslování účetnictví, resp. zkreslování údajů pro výpočet DPH nebude definována výchozí situace ani podvodné řešení, protože tyto situace nastávají většinou

nepravdělně. Důsledky pro podnikatelský subjekt jsou u tohoto případu minimální. V případě daňové kontroly a prokázání zkraslování údajů by nechal finanční úřad dodatečně doměřit daň ve výši neoprávněných výdajů.

5.3 Daňové podvody

V předchozí kapitole byly popsány konkrétní případy účetních podvodů, které jsou podnikatelskými subjekty často páchané. Jak již bylo avizováno, tato kapitola se bude zabývat spíše závažnějšími daňovými podvody, které způsobují mnohonásobně vyšší škody, než tomu bylo u předchozích případů finanční kriminality. Takovým specifickým daňovým podvodem s vysokými škodami je karuselový podvod, který se týká daně z přidané hodnoty. Neodvedená daň z přidané hodnoty se stává hlavním výnosem pachatelů těchto podvodných jednání. Podvody na dani z příjmů jsou oproti podvodům na dani z přidané hodnoty mnohem méně atraktivní, protože pachatelům zdaleka nepřináší tak vysoké výnosy.

Na úvod kapitoly bude provedeno stručné uvedení do problematiky karuselových podvodů, včetně popisu jednotlivých rolí pachatelů. Dále bude obecně charakterizován princip fungování a uvedeno schéma, které doplní popisované protiprávní jednání. V druhé části kapitoly pak bude popsán konkrétní případ karuselového podvodu, včetně výpočtu zisku jednotlivých účastníků.

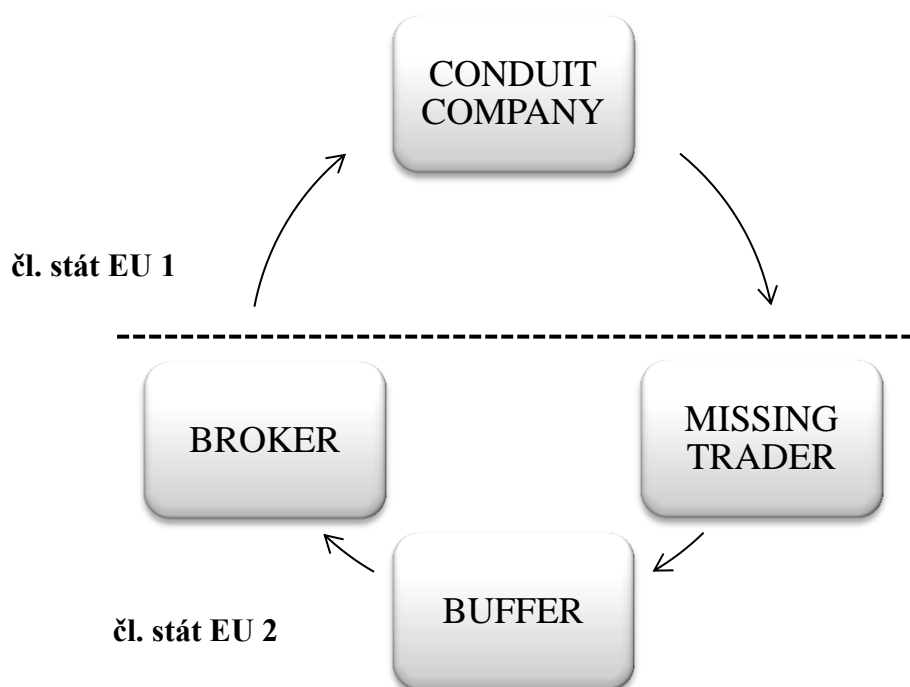
5.3.1 Karuselové podvody

Karuselové podvody jsou často označovány také názvem MTIC podvody. Zkratka MTIC znamená missing trader intra-community, což by se dalo obecně vysvětlit jako intrakomunitární řetězec plátců za účasti plátce typu Missing trader, který neplní své daňové povinnosti na výstupu a stává se pro správce daně nekontaktní. Tyto typy podvodů mohou nabývat různých forem a variant. Předmětem podvodů se stává jak zboží, tak služby. V rámci ČR se karuselové podvody vztahují často k atraktivnímu zboží, jako jsou např. pohonné hmoty, elektronika, nerostné suroviny nebo měděné katody. Za každým takovým podvodem stojí vždy jeden či více organizátorů.

V souvislosti s karuselovými podvody se dále objevuje pojem řetězové podvody. Vysvětlení obou pojmů je totožné, až na jediný rozdíl. Karuselové podvody probíhají pouze za existence zahraničního subjektu, zatímco řetězové podvody probíhají v rámci jedné země. Případů řetězových podvodů se v ČR nevyskytuje moc, a to z toho důvodu, že se jedná o malou republiku, a tak se dá celkem dobře dosledovat tok peněžních prostředků.

Klasický karuselový podvod znázorňuje následující obrázek.

Obrázek č. 3: Klasický karuselový podvod

Zdroj: vlastní zpracování, 2018

Conduit Company je plátce, který provádí pouze nebo převážně přeshraniční obchody. Tyto obchody se týkají pořízení a dodání zboží či služeb a mají značný rozsah. Vývozní deklarace všech těchto operací je vzhledem k rychlosti uskutečňovaných transakcí v karuselových podvodech zpravidla v jednom zdaňovacím období. I přes to, že v rámci těchto transakcí nevzniká v konečném důsledku povinnost uhradit DPH v daném státě, může se jednat o společnost, která v podstatě umožňuje samotné uskutečnění podvodu. Tento podvod má zároveň negativní fiskální efekt v jiném členském státě.

Missing trader je plátce, který neplní své základní daňové povinnosti v oblasti DPH, mezi které patří např. podávání daňového přiznání k DPH nebo podávání kontrolního hlášení. Dále tento plátce nespolupracuje s finanční správou a je nekontaktní. Missing trader zpravidla sídlí na virtuální adrese nebo v „office house“, což je typické nejen v ČR. „Office house“ lze vysvětlit jako sídlo, na které je mnohdy přihlášeno až tisíc firem. Ke své nejasně prokazatelné ekonomické činnosti Missing trader často využívá tzv. „bílé koně“ nebo osoby ze zahraničí. Zároveň zpravidla pro výkon své ekonomické činnosti nedisponuje potřebným materiálním zařízením a personálem.

Buffer je plátce, který má pomocnou roli s cílem zakrýt stopy a zastířit přímé vazby mezi plátcem typu Missing trader a Broker. Ve své podstatě se pak může jednat o celý řetězec plátců typu Buffer. Podvod ale může fungovat i bez jeho účasti. Typický je rychlý průběh nákupních a prodejních operací s často nízkým nebo žádným ziskem a splnění všech případných daňových povinností v souvislosti s těmito transakcemi. Buffer tak vykáže a zaplatí daňovou povinnost, která vyšla na DPH. Tato daňová povinnost je samozřejmě naplánována tak, aby vyšla co nejnižší.

Broker je plátce, kterému vzniká nadměrný odpočet na DPH z přijatého zdanitelného plnění v daném členském státu. Nákup probíhá od plátce typu Buffer, nebo přímo od plátce typu Missing trader. Následně dodává zboží zpět do zahraničí, přičemž toto poskytnuté plnění je osvobozené od DPH.

K tradičním účastníkům karuselových podvodů, kteří jsou výše popsání, se dále mohou u komplikovanějších struktur připojit i účastníci typu Defaulter a Cross-Invoicer. **Defaulter** je plátce, který podává daňové přiznání, ale přiznaná daňová povinnost zůstává nezaplacena, dále nejsou v daňovém přiznání vykázána žádná další plnění nebo vykazuje pouze fiktivní údaje. **Cross-Invoicer** je v podstatě zdokonalený Missing trader. Účel zapojení v karuselových podvodech je stejný, a to nezaplatit DPH na výstupu. Rozdíl ale spočívá v podání daňového přiznání k DPH, kdy Cross-Invoicer daňové přiznání podává, ale obsahuje fiktivní transakce, které mají zakrýt ostatní reálné transakce typické pro rizikového příjemce zboží či služeb z EU.

Cílem karuselových podvodů není zpravidla reálná ekonomická činnost, ale neuhrazení DPH na výstupu plátcem typu Missing trader následované inkasem nadměrného odpočtu plátcem typu Broker. Ke krácení DPH dochází ve státu, ve kterém se nachází plátce typu Missing trader a Broker.

Vyšetřování karuselových podvodů

Vyšetřování karuselových podvodů probíhá z důvodu trestné závažnosti plně v kompetenci Policie ČR. V rámci vyšetřování mohou probíhat domovní prohlídky, výslechy osob, zkoumání písemných dokumentů, odposlechy, operativně-pátrací činnost, sledování finančních toků, oprávnění k transakcím nebo sledování kontaktních osob pro účely finančních úřadů. V dnešní době vyspělých informačních technologií se dá už i prokázat, že např. fiktivní faktury byly vytisknuty z jedné stejné tiskárny díky bezpečnostnímu kódu v laseru. Veškeré vyšetřování probíhá ve spolupráci s finančními úřady a generálním

ředitelstvím Policie ČR. Sběr veškerých důkazů má za cíl poukázat na konkrétní osobu, společnost nebo skupinu společností, které z takových daňových podvodů profitují. Vzhledem ke skutečnosti, že se většinou jedná o velké řetězce a vysoce organizované skupiny, je třeba mnoho kvalifikovaných vyšetřovatelů. Pokud není možné prokázat, že skutečně došlo ke karuselovým podvodům, novým cílem vyšetřovatelů je prokázat alespoň trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění. Ten lze prokázat v případě, že podnikatelské subjekty podezřelé ze spáchání daňových podvodů najednou „ztratí“ veškeré vedené účetnictví. Jinými slovy, pokud nejsou schopni své účetnictví předložit, protože ho nemají. Mezi časté výmluvy společností patří, že jim vyhořel sklad, kde bylo účetnictví archivováno nebo že jim vykradli kancelář včetně kompletně vedeného účetnictví. Za tento trestný čin je zodpovědný jednatel společnosti, protože nezajistil řádné vedení účetnictví. Pokud se v trestním řízení prokáže vina ohledně karuselových podvodů, je státnímu zastupitelství podán návrh žaloby. Státní zastupitelství návrh projedná, a pokud jsou důkazy dostačující, případ se podá k soudu.

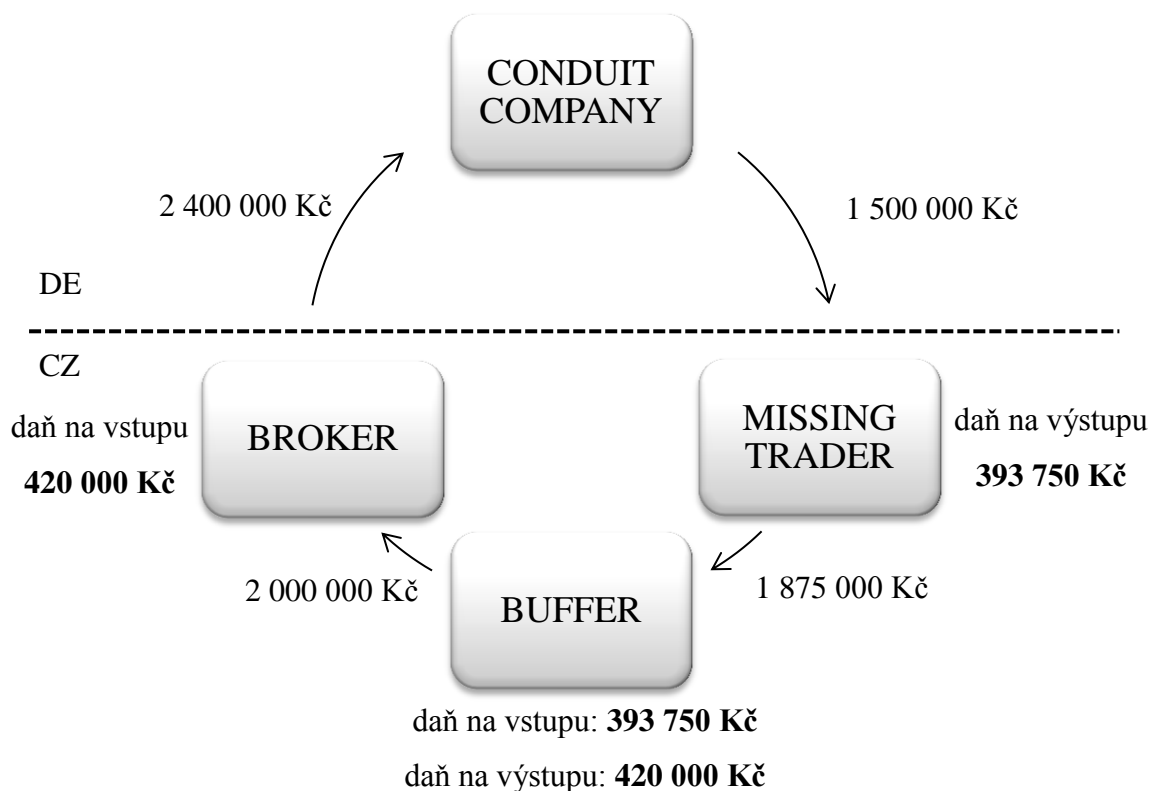
Vyšetřování a odhalování karuselů, v případě velmi složitých struktur a propojení s více státy EU, trvá mnohdy až několik let a nikdy není zaručeno, že dojde k úplnému vyřešení. V průběhu vyšetřování si totiž podvodné subjekty zakládají stále nové karuselové struktury, které způsobují značné komplikace při dalším šetření.

Ke zvratu v oblasti vyšetřování daňových podvodů došlo především zavedením kontrolního hlášení. V rámci kontrolního hlášení dochází elektronicky k párování plateb mezi dvěma subjekty podle určitých parametrů. Zajímavostí je, že finanční správa z počátku vůbec nepočítala s tím, že kontrolní hlášení bude vůbec fungovat. V relativně krátké době se ale ukázalo, že za poslední roky se jedná o jeden z nejlepších kontrolních nástrojů. Podrobné fungování kontrolního hlášení bude popsáno v kapitole 5.4 Systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v ČR.

5.3.2 Konkrétní případ karuselového podvodu

Následující obrázek zachycuje jednoduchý karuselový podvod, v jehož řetězci figuruje pouze jedna zprostředkovatelská společnost, jeden Missing trader, jeden Buffer a jeden Broker. Předmětem plnění je nákup mikroprocesorů ze zahraničí.

Obrázek č. 4: Karuselový podvod – kauza „Mikroprocesor“

Zdroj: vlastní zpracování, 2018

V tomto případě samotný podvod započal Missing trader, a to nákupem mikroprocesorů z Německa v hodnotě 1 500 000 Kč bez DPH. Vznikla mu tak povinnost přiznat daň samovyměření ve výši 21%, tedy 315 000 Kč. Vzhledem k tomu, že se jednalo o nákup z EU, mohl si daný subjekt zároveň uplatnit nárok na odpočet ve stejné výši. Výsledný daňový efekt je nulový. Missing trader ihned nakoupené zboží přeprodal v rámci ČR s přidanou marží Bufferovi, a to za 1 875 000 Kč bez DPH. V tu chvíli vznikla prodávajícímu subjektu povinnost odvést daň na výstupu ve výši 393 750 Kč, ale subjekt v tu samou chvíli zmizel z trhu a stal se pro finanční správu nekontaktní. Pozdějším šetřením se zjistilo, že sídlo jeho firmy bylo pouze fiktivní. Buffer zboží opět přeprodal s marží Brokerovi za cenu 2 000 000 Kč bez DPH. Výsledný daňový efekt Buffera byla daňová povinnost vůči státu ve výši 26 250 Kč. Broker nakoupené mikroprocesory opět znovu přeprodal, ale tentokrát zpět do Německa, za cenu 2 400 000 Kč. Z tohoto prodeje nevznikla žádná daň na výstupu,

protože prodej zboží do zahraničí je od daně osvobozen, ale Brokerovi vznikla daň na vstupu ve výši 420 000 Kč, kterou pak požadoval jako nadměrný odpočet.

Výsledná kalkulace karuselového podvodu je znázorněna v následující tabulce:

Tabulka č. 5: Výsledný zisk účastníků karuselového podvodu v kauze „Mikroprocesor“

Účastník	Zisk z prodeje zboží (v Kč)	Zisk z neodvedeného DPH (v Kč)	Zisk celkem (v Kč)
Missing trader	375 000	393 750	768 750
Buffer	125 000	0	125 000
Broker	400 000	0	400 000

Zdroj: vlastní zpracování, 2018

Z tabulky č. 5 je patrné, že zisk z neodvedeného DPH měl „oficiálně“ pouze účastník typu Missing trader, nicméně podvodné skupiny páchající tuto trestnou činnost jsou vysoce organizované a zisk si dělí mezi sebou – lze tedy tvrdit, že se jedná o zisk celé skupiny. Škoda, která tímto jednáním vznikla pro státní rozpočet, činila 393 750 Kč. Pokud by se vzala v potaz daňová povinnost Buffera, která byla v tomto řetězci jediná skutečně uhrazena, celková škoda by pak činila 367 500 Kč.

Vzhledem k méně složité struktuře karuselu v kauze „Mikroprocesor“ bylo podvodné jednání zanalyzováno a odhaleno v poměrně krátké době. Výraznou pomocí při vyšetřování bylo kontrolní hlášení s kombinací sestaveného finančně-analytického týmu.

5.4 Systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v ČR

Aby nedocházelo k podvodům a následným únikům peněžních prostředků mimo určená místa, je třeba, jak ze strany státu, tak ze strany jednotlivých podnikatelských subjektů, nastavit jasná pravidla. Jak již bylo řečeno v teoretické části této práce, účinná prevence je mnohem méně nákladná, než odstraňování následků. I přes skutečnost, že je systém opatření a prevence proti finančním podvodům v ČR celkem dobře nastaven, stále se objevují nové a nové případy podvodů ze strany vynalézavých podnikatelů. Odezvou na nově páchaná podvodná jednání je řešení ze strany finanční správy ve formě nově vznikajících opatření. I přes veškerou snahu podvodům zabránit však zůstává faktem, že podnikatelské subjekty mají před kontrolními subjekty stále ještě náskok. Faktorů, proč tomu tak je může být

nespočet – mezi nimi např. nedostatečná výměna informací mezi jednotlivými státními úřady, odlišné pravomoci jednotlivých vyšetřovacích útvarů nebo dlouhá doba při zavedení nových legislativních kroků. V souvislosti s ochranou osobních údajů jsou navíc finanční úřady, banky a ostatní subjekty, v případě vyšetřování, vázány mlčenlivostí. Mlčenlivost těchto subjektů může prolomit jen státní zástupce v případě probíhajícího trestního řízení. Pokud však státní zástupce prolomení mlčenlivosti nepovolí, subjekty musí mlčenlivost zachovat, a tím se vyšetřování dále zdržuje nebo dojde k odkladu pro nedostatek důkazů.

Kontrolní mechanismy jsou v ČR nastaveny několikastupňově a mají je na starost především finanční úřady. První stupeň tvoří kontrolní hlášení – v rámci elektronického systému dojde ke spárování plateb a program vygeneruje případné neshody. Druhý stupeň zahrnuje zjišťování, zda jsou podnikatelské subjekty kontaktní. Pokud je subjekt kontaktní (ať už se jedná o reálný nebo fiktivní subjekt s nastrčeným bílým koněm) a odpovídá na výzvy od finančního úřadu, vše vypadá v pořádku a neprobíhá další šetření. Pokud je ale subjekt nekontaktní a nereaguje na výzvy ze strany finančního úřadu, začne probíhat další šetření. Další stupně se pak zabývají zkoumáním osob, finančních toků, předmětů fakturace, finančních účtů, telefonních čísel a ostatních parametrů, na jejichž základě dojde k propojení a vytvoření schématu případné podvodné struktury. Kontrolní oddělení finančního úřadu tak získá informace o propojenosti společností z hlediska fakturace nebo například osob. Samotná Policie ČR už není kontrolní mechanismus, ale orgán, který odhaluje trestnou činnost.

5.4.1 Kontrolní hlášení

Kontrolní hlášení je v současné době jedním z účinných kontrolních nástrojů. Jak již bylo několikrát nastíněno, jedná se v podstatě o párování plateb mezi dvěma subjekty – dodavatelem a odběratelem. Cílem je kontrola ze strany finančního úřadu o tom, v jakém čase a za jaké částky proběhly určité obchodní transakce. Kontrolní hlášení musí podávat všichni plátcí DPH, ať se jedná o fyzické nebo právnické osoby. Povinnost podat kontrolní hlášení mají plátcí vždy do 25. dne po skončení zdaňovacího období pro DPH. Pro podání kontrolního hlášení jsou nastaveny přísnější pravidla než pro podání daňového přiznání k DPH. Pokud se nestihne hlášení podat v řádném termínu, podnikatelský subjekt platí ihned pokutu. Proto se v praxi běžně využívá způsob, kdy se na finanční úřad pošle v den podání alespoň nulové kontrolní hlášení, aby se podnikatelský subjekt pokutě vyhnul. Do 5 pracovních dnů se pak ale musí zpracovat následné kontrolní hlášení, které již bude odpovídat reálným zdanitelným plněním uskutečněných danou účetní jednotkou. Kontrolní

hlášení se podává pouze v elektronické formě, nejčastěji datovou schránkou na příslušný finanční úřad.

Kontrolní hlášení se skládá z několika oddílů podle jednotlivých plnění.

Oddíl A. 1. – Uskutečněná zdanitelná plnění v režimu přenesení daňové povinnosti, u kterých je povinen přiznat daň příjemce plnění podle § 92a

Do tohoto oddílu se zaznamenávají veškeré poskytnuté zboží nebo služby v režimu přenesení daňové povinnosti v tuzemsku. Přenesená daňová povinnost znamená, že pokud dodavatel poskytuje zboží nebo služby v tuzemsku, výslednou daň odvede odběratel (za normálních okolností bez přenesené daňové povinnosti by daň jinak odvedl dodavatel zboží nebo služby, vznikla by mu tak daň na výstupu). Režim přenesení daňové povinnosti lze přitom považovat jako samostatné opatření proti daňovým podvodům.

Typickým příkladem přenesené daňové povinnosti je vydaná faktura za stavební a montážní práce.

Obrázek č. 5: Kontrolní hlášení, oddíl A. 1.

A. ODDÍL - Plnění, u kterých je plátce povinen přiznat daň a uskutečněná plnění v režimu přenesení daňové povinnosti
A. 1. - Uskutečněná zdanitelná plnění v režimu přenesení daňové povinnosti, u kterých je povinen přiznat daň příjemce plnění podle § 92a

Číslo řádku	DIČ odběratele	Ev. číslo daňového dokladu	DUZP	Základ daně	Kód předmětu plnění
1	2	3	4	5	6
1	222222222	FA-27896-18	13.03.2018	100000.00	4

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

Obrázek č. 5 zachycuje situaci, kdy účetní jednotka vystavila fakturu č. FA-27896-18 s datem uskutečnění zdanitelného plnění 13. 3. 2018 za stavební práce odběrateli s daňovým identifikačním číslem CZ222222222 v částce 100 000 Kč. Odběratel tak odvede DPH ve výši 21 000 Kč. Zároveň se v kontrolním hlášení odběratele objeví stejná operace, akorát v **oddílu B. 1.** – Přijatá zdanitelná plnění v režimu přenesení daňové povinnosti, u kterých je povinen přiznat daň příjemce podle § 92a. Všechny vyplněné údaje odběratele musí odpovídat údajům dodavatele. Pro odběratele by se tedy jednalo o fakturu přijatou.

Oddíl A. 2. – Přijatá zdanitelná plnění, u kterých je povinen přiznat daň příjemce dle § 108 odst. 1 písm. b), c) a d) (§ 24, § 25)

Tento oddíl eviduje pořízení zboží nebo služeb z EU nebo z třetích zemí. Příkladem může být přijatá faktura z Německa na nákup plastových oken. Zároveň je plátce DPH při pořízení

takového zboží povinen přiznat daň, ale zároveň má ve stejné výši nárok na odpočet. Výsledná výše DPH je tak nula.

Obrázek č. 6: Kontrolní hlášení, oddíl A. 2.

A. ODDÍL - Plnění, u kterých je plátce povinen přiznat daň a uskutečnění plnění v režimu přenesení daňové povinnosti
A. 2. - Přijatá zdanitelná plnění, u kterých je povinen přiznat daň příjemce dle § 108 odst. 1 písm. b), c) a d) (§ 24, § 25)

Číslo řádku	Identifikace dodavatele (VAT ID)	Ev. číslo daňového dokladu	DPPD**	Základ daně 1	Daň 1	Základ daně 2	Daň 2	Základ daně 3	Daň 3
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	DE333333333	58790/2018	06.03.2018	86000.00	18060.00				

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

Na obrázku č. 6 je znázorněn nákup plastových oken na základě přijaté faktury č. 58790/2018 ze dne 6. 3. 2018 od německého plátce s daňovým identifikačním číslem DE333333333. Cena bez DPH je 86 000 Kč, DPH činí 18 060 Kč.

Oddíl A. 4. – Uskutečnění zdanitelná plnění a přijaté úplaty s povinností přiznat daň dle § 108 odst. 1 písm. a) s hodnotou nad 10.000,- Kč včetně daně a všechny provedené opravy podle § 44 bez ohledu na limit

Do tohoto oddílu se eviduje poskytování zboží nebo služeb v rámci tuzemska nad 10 000 Kč. Může se tedy jednat o běžnou vydanou fakturu, např. za pronájem kanceláře. Dodavateli služby tak vzniká daň na výstupu.

Obrázek č. 7: Kontrolní hlášení, oddíl A. 4.

A. 4. - Uskutečnění zdanitelná plnění a přijaté úplaty s povinností přiznat daň dle § 108 odst. 1 písm. a) s hodnotou nad 10.000,- Kč včetně daně a všechny provedené opravy podle § 44 bez ohledu na limit

Číslo řádku	DIČ odběratele	Ev. číslo daňového dokladu	DPPD*	Základ daně 1	Daň 1	Základ daně 2	Daň 2	Základ daně 3	Daň 3	Kód režimu plnění	Právní režim
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	444444444	FV66890	17.03.2018	20000.00	4200.00					0	N

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

Obrázek č. 7 zachycuje prodej služeb na základě vydané faktury č. FV66890 za pronájem nebytových prostor. Odběratelem je český subjekt s daňovým identifikačním číslem CZ444444444. Den přijetí platby byl 17. 3. 2018 a fakturovaná cena pronájem je 20 000 Kč bez DPH a DPH je 4 200 Kč.

Obdobně, jako na obrázku č. 7, by vypadal **oddíl B. 2. - Přijatá zdanitelná plnění a poskytnuté úplaty, u kterých příjemce uplatňuje nárok na odpočet daně dle § 73 odst. 1 písm. a) s hodnotou nad 10.000,- Kč včetně daně a všechny přijaté opravy podle § 44 bez ohledu na limit.** Analogicky by se jen jednalo o přijatou fakturu se stejnými parametry.

Oddíl A. 5. - Ostatní uskutečněná zdanitelná plnění a přijaté úplaty s povinností přiznat daň dle § 108 odst. 1 písm. a) s hodnotou do 10.000,- Kč včetně daně, nebo plnění, u nichž nevznikla povinnost vystavit daňový doklad

Jak již název odpovídá, do tohoto oddílu se eviduje veškeré poskytování zboží nebo služeb pod 10 000 Kč. Jako příklad lze uvést vydanou fakturu za prodej kancelářských potřeb.

Obrázek č. 8: Kontrolní hlášení, oddíl A. 5.

A. 5. - Ostatní uskutečněná zdanitelná plnění a přijaté úplaty s povinností přiznat daň dle § 108 odst. 1 písm. a) s hodnotou do 10.000,- Kč včetně daně, nebo plnění, u nichž nevznikla povinnost vystavit daňový doklad

Základ daně 1	Daň 1	Základ daně 2	Daň 2	Základ daně 3	Daň 3
1	2	3	4	5	6
19600.00	4116.00	52500.00	7875.00		

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

Na obrázku č. 8 dochází k situaci, kdy plátce vystavuje několik faktur za zboží a služby. Z takového kontrolního hlášení lze vyčíst pouze základy daně včetně vyčíslení DPH. Tento plátce tedy odvede daň na výstupu ve výši 4 116 Kč v základní sazbě DPH a daň ve výši 7 875 Kč ve snížené sazbě DPH. Ostatní informace o těchto transakcích nejsou známy.

Oddíl B. 3. (Přijatá zdanitelná plnění a poskytnuté úplaty, u kterých příjemce uplatňuje nárok na odpočet daně dle § 73 odst. 1 písm. a) s hodnotou do 10.000,- Kč včetně daně) vypadá opět naprosto stejně jako na obrázku č. 8 s jediným rozdílem, že se nejedná o faktury vydané, ale přijaté.

Oddíl C v kontrolním hlášení pak sumarizuje veškeré údaje zachycené v jednotlivých dílčích oddílech. Zároveň je u jednotlivých základů daně uveden vždy řádek, v kterém se jednotlivé sumy objeví v daňovém přiznání k DPH.

Obrázek č. 9: Kontrolní hlášení, oddíl C

C. ODDÍL - Kontrolní řádky na Daňové přiznání k DPH (DaP)

řádek DaP		Základ daně
1	A.4. + A.5. celkem základy daně u základní sazby DPH	39600.00
2	A.4. + A.5. celkem základy daně u první snížené a druhé snížené sazby DPH	52500.00
40	B.2. + B.3. celkem základy daně u základní sazby DPH	80100.00
41	B.2. + B.3. celkem základy daně u první snížené a druhé snížené sazby DPH	
25	A.1 celkem základy daně	100000.00
10	B.1 celkem základy daně u základní sazby DPH	25000.00
11	B.1 celkem základy daně u první snížené a druhé snížené sazby DPH	
3+4+5+6+9+12+13	A.2 celkem základy daně	86000.00

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

Ze všech obrázků a popisovaných situací je zřejmé, že v kontrolním hlášení se věnuje pozornost hlavně daňovým dokladům nad 10 000 Kč a dokladům se zahraničními subjekty. Tyto doklady jsou uvedeny včetně důležitých náležitostí, jako je DIČ protisubjektu, evidenční číslo daňového dokladu, datum uskutečnění zdanitelného plnění a příslušných částek. Všechny ostatní daňové doklady do 10 000 Kč jsou v kontrolním hlášení uvedeny pouze souhrnnou částkou.

5.4.2 Souhrnné hlášení

Hlavní myšlenkou souhrnného hlášení je informovat správce daně, že daný podnikatelský subjekt (plátce DPH) poskytl zboží nebo službu druhému subjektu do jiné členské země EU. Jednotlivé členské země pak kontrolují, zda byla veškerá poskytovaná plnění zdaněna. Kromě poskytování zboží a služeb se může jednat např. i o přemístění majetku v rámci EU. Do souhrnného hlášení se neuvádí některé vybrané služby, např. přeprava osob nebo stravovací služby. Souhrnné hlášení se podává pouze v případě, že dojde k prodeji do zahraničí registrované osobě k DPH. V případě prodeje zboží či služeb soukromým osobám se nepodává. Po vzoru kontrolního hlášení, se podává pouze elektronicky, často opět prostřednictvím datových schránek.

Souhrnné hlášení se skládá pouze ze dvou oddílů. Do A. oddílu se uvádějí informace o podávajícím subjektu a do B. oddílu se vyplňují konkrétní poskytovaná plnění.

Obrázek č. 10: Souhrnné hlášení

B. ODDÍL

Číslo řádku	Kód země	DIČ pořizovatele zboží	Kód plnění	Počet plnění	Celková hodnota plnění v Kč
1	BE	BE0000000	0	1	115000
2	FR	FR111111111	3	1	54000
3	DE	DE9999999	3	1	47000
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
Kontrolní součet řádků 1–20:					216000

Zdroj: vlastní zpracování dle aplikace EPO, 2018

V případě vyplněného souhrnného hlášení na obrázku č. 10 se jedná o 3 poskytovaná plnění do EU. Kód plnění 0 znamená prodej zboží a kód plnění 3 prodej služeb. Veškerá plnění, ať už se jedná o prodej zboží či služeb, jsou sečtena a stejná suma plnění pak musí být uvedena ještě v daňovém přiznání k DPH.

5.4.3 Zajišťovací příkazy

Mezi další kontrolní nástroj ze strany finanční správy se řadí zajišťovací příkazy. Jedná se v podstatě o předstižné rozhodnutí, které může v nejhorších případech sloužit jako podklad pro exekuci a pro které není vyžadováno schválení soudu. Aby byl zajišťovací příkaz finanční správou vydán, musí být splněny dvě základní podmínky – pravděpodobnost, že bude v budoucnu daň stanovena a obavy ze strany finanční správy, že daň bude obtížně vymahatelná, popř. nedobytná. Cílem takového zajišťovacího příkazu je tedy vybrat daň, která zatím nebyla stanovena nebo která ještě není splatná. O vydání rozhoduje na každém finančním úřadě kontrolní oddělení, které rozhodnutí dále posílá k přezkoumání na oddělení vymáhání. Po celkovém vyhodnocení všech možných rizik se definitivně rozhodne, zda zajišťovací příkaz bude vydán, či nikoliv.

Podnikatelský subjekt má právo reagovat na vydání zajišťovacího příkazu formou odvolání se proti takovému rozhodnutí. Dále je vhodné zachovat komunikaci se správcem daně, a na svou

obranu předložit např. zdroje financování nebo bankovní záruky, aby došlo k přesvědčení, že byl zajišťovací příkaz vydán neoprávněně.

V posledních letech se stala problematika zajišťovacích příkazů velmi probíraným a medializovaným tématem, a to především z důvodu případů zneužití těchto příkazů ze strany finanční správy.

5.4.4 Elektronická evidence tržeb

V boji s podvody u podnikatelských subjektů hraje svou roli i relativně nově zavedená elektronická evidence tržeb. Jak již název napovídá, týká se povinnosti podnikatelů evidovat své přijaté tržby, a to hotovostní i bezhotovostní. Hlavní myšlenkou EET je zamezení krácení tržeb a získání relevantních informací, které slouží pro správný výpočet a následné vyměření daně. Princip fungování elektronické evidence tržeb tkví v zaslání datové zprávy o každé přijaté tržbě na finanční správu, která ji během pár sekund vyhodnotí a zašle zpět unikátní kód, který se propíše na účtenku zákazníka. Účtenka, která projde systémem EET, pak musí obsahovat údaje o datu a čase přijetí tržby, celkové částce tržby, pořadovém čísle účtenky, označení provozovny, označení konkrétního pokladního zařízení a dále musí obsahovat daňové identifikační číslo prodávajícího, fiskální identifikační kód, bezpečnostní kód poplatníka, popř. podpisový kód poplatníka a údaje o tom, zda je tržba evidována v běžném či zjednodušeném režimu.

V souvislosti se zavedením první vlny elektronické evidence tržeb s účinností od 1. 12. 2016, která se týkala ubytovacích a stravovacích služeb vznikaly různé debaty ohledně účinnosti a budoucích přínosů. Očekávaným přínosem ze strany zakladatelů bylo především zefektivnění výběru daní a již zmíněné zamezení krácení tržeb ze strany podnikatelských subjektů.

Následující tabulka zachycuje meziroční vývoj tržeb v oblasti ubytování, stravování a pohostinství mezi roky 2013 – 2017.

Tabulka č. 6: Vývoj tržeb v oblasti ubytování, stravování a pohostinství

Rok	Tržby celkem	Meziroční růst
2013	124 635 mil. Kč	-----
2014	130 243 mil. Kč	4,5 %
2015	141 595 mil. Kč	8,7 %
2016	155 314 mil. Kč	9,7 %
2017	183 491 mil. Kč	18,1 %

Zdroj: vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu, 2018

Z tabulky č. 6 lze vyčíst, že trend celkových tržeb je mezi roky 2013 – 2017 rostoucí. Prudký nárůst tržeb byl však zaznamenán mezi roky 2016 a 2017, a to o 28 177 mil. Kč. Je velmi pravděpodobné, že tento nárůst mohl být zapříčiněn zmíněnou první vlnou zavedení systému elektronické evidence tržeb. Vezme-li se v potaz téměř konstantní vývoj aktivních podniků v tomto odvětví v posledních 10 letech, lze tedy zvýšený růst tržeb připsat systému EET. Z hlediska funkčnosti lze tedy tvrdit, že elektronická evidence tržeb alespoň částečně splnila očekávání a účinně zvyšuje efektivitu vybírání daní vlivem menšího krácení tržeb ze strany podnikatelských subjektů. Jako kontrolní nástroj má tedy EET i v budoucnu v prevenci proti podvodům jistě co nabídnout.

5.4.5 Daňová Kobra

Na základě rozhodnutí ministerstva financí a ministerstva vnitra byl vytvořen tým specialistů, veřejností známý jako Daňová Kobra. Hlavním cílem byla eliminace závažné daňové kriminality jako např. krácení daní, karuselových podvodů či daňových úniků a nedostatečná výměna informací mezi jednotlivými ministerstvy. Tým je složen z vyšetřovatelů Národní centrály proti organizovanému zločinu, Generálního finančního ředitelství, Generálního ředitelství cel, specialistů z finančně analytických oddělení finančních úřadů a ostatních interních znalců dané problematiky. Členové útvaru se pravidelně setkávají a předávají si operativní informace, a to především z toho důvodu, že každý tým má trochu jiné pravomoci a přístupy. Podsložky útvaru jsou na každém krajském ředitelství, kde se vyšetřuje především

menší rozsah trestné činnosti. O Daňové Kobře lze tvrdit, že je v určitém smyslu kontrolním orgánem, ale v některých případech působí i preventivně.

Ze spisu Policie ČR

Týmem centrální Kobry byly v roce 2016 zahájeny úkony ve 13 spisech a celkově bylo zpracováno 62 daňových spisů. V 10 kauzách bylo v témže roce zahájeno trestní stíhání proti 44 obviněným. Prošetřovaná škoda činila 19,3 mld. Kč, celkově byla sdělena škoda ve výši 2,3 mld. Kč a podařilo se zabránit škodě ve výši 513 mil. Kč. Celkem byla v roce 2016 v rámci spisů Kobra na NCOZ zajištěna hodnota 1 258 mil. Kč. Zajištěná a zachráněná hodnota za Finanční správu ČR a Celní správu ČR činila v roce 2016 v kauzách NCOZ celkem 290 mil. Kč. (interní spis Policie ČR, 2016)

5.4.6 Daňová kontrola

Daňová kontrola patří v ČR k poměrně častým druhům kontrol a jejím hlavním cílem je prověřit správnost daňové povinnosti. Rozhodnutí o zahájení daňové kontroly vydává správce daně, který může daňovou kontrolu zahájit kdykoliv v období 3 let. Zahajuje se vždy na již uzavřené období, ale i v průběhu kontroly si správce daně může vyžádat podklady z období aktuálního. Velmi často se zahájení kontroly týká období, ve kterém správce daně nabyl dojmu, že nejsou některé skutečnosti v pořádku. Daňová kontrola může být ze strany správce daně zahájena v kterékoliv oblasti daní – prověření se může tedy týkat jak daně z příjmů právnických či fyzických osob, tak daně z přidané hodnoty či daně silniční atd. nebo se může jednat o komplexní prověření všech oblastí. Daňová kontrola se považuje za zahájenou v momentě, kdy dojde k fyzickému předání účetních a daňových podkladů správci daně. Pokud se kontrolovaný subjekt se správcem daně nedohodnou jinak, lhůta pro navrácení všech podkladů je 30 dní. Po uplynutí této lhůty může správce daně požadovat po podnikateli vysvětlení zaznamenaných účetních dokladů a především jejich účelnost. Častým jevem jsou také daňové kontroly na udání. Pokud se během daňové kontroly prokáží některé nesrovnalosti, dochází většinou ze strany správce daně k doměření daně, a to dodatečným platebním výměrem. Kontrolovaný subjekt musí tento doměrek vždy doplatit, a to bez odkladného účinku. Pokud účetní jednotka zjistí některé nesrovnalosti v průběhu účetního období, lze podat dodatečné daňové přiznání – pokud ale dojde k zahájení daňové kontroly, podání takového přiznání již není možné.

Novinkou je navíc celostátní věcná působnost k provádění daňové kontroly. V praxi to znamená, že i když bude mít podnikatelský subjekt sídlo kdekoliv v republice, daňovou kontrolu může provést kterýkoliv finanční úřad bez ohledu na místní příslušnost.

Příklad otázek v průběhu daňové kontroly v souvislosti s podvody

- Jak vás kontaktovaly uvedené společnosti ze zahraničí?
- Jak jste navázali spolupráci s uvedenými společnostmi?
- Obchodovali jste v minulosti s uvedenými společnostmi?
- Jaká jste učinili opatření, abyste se nestali součástí daňového podvodu?
- Jaká konkrétní opatření jste provedli, aby v případě odhalení podvodu nevznikly pochybnosti, že jste o daném podvodu věděli?
- Zvážili jste veškerá rizika s ohledem na možné podvody?

Z uvedených otázek vyplývá, že každá společnost by měla mít svůj systém určité kontroly a dále prověřovat své obchodní partnery z důvodu možného podvodného jednání a především z hlediska důsledků, které by v případě podvodných obchodů společnosti hrozily.

Kromě uvedených kontrolních mechanismů jsou v praxi dále hojně využívány volně dostupné registry jak jako např. ARES či VIES. ARES umožňuje vyhledat ekonomické subjekty registrované v ČR. Registr VIES slouží k ověřování platnosti daňových identifikačních čísel přidělených pro účely DPH v rámci členských států EU. Dále lze jako samostatný kontrolní nástroj považovat finanční analytický útvar, který má přístup ke všem bankovním účtům, monitoruje pohyby peněžních prostředků, zjišťuje, kdo a proč vkládal či vybíral větší obnosy hotovosti a veškeré tyto toky páruje s daňovými přiznáními. V případě podezření z podvodu dává útvar podnět příslušnému oddělení Policie ČR, aby se na dané transakce zaměřila.

6 Finanční podvody v číslech

Tato kapitola se bude zabývat účetními a daňovými podvody z hlediska čísel a statistiky. Pro větší zdůraznění problematiky poslouží vytvořené grafy, které budou dále okomentovány a rozebrány.

Počet registrovaných případů daňové kriminality a jejich objasněnost

Následující statistika ukazuje vývoj počtu registrovaných a objasněných případů trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění a zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby včetně celkových způsobených škod v roce 2017 na území celé České republiky. Oba trestné činy byly pro představu a lepší vysvětlení rozděleny zvlášť do tabulek i obrázků. Počty registrovaných a objasněných případů včetně vyčíslených celkových škod jsou ve všech tabulkách i obrázcích kumulativní.

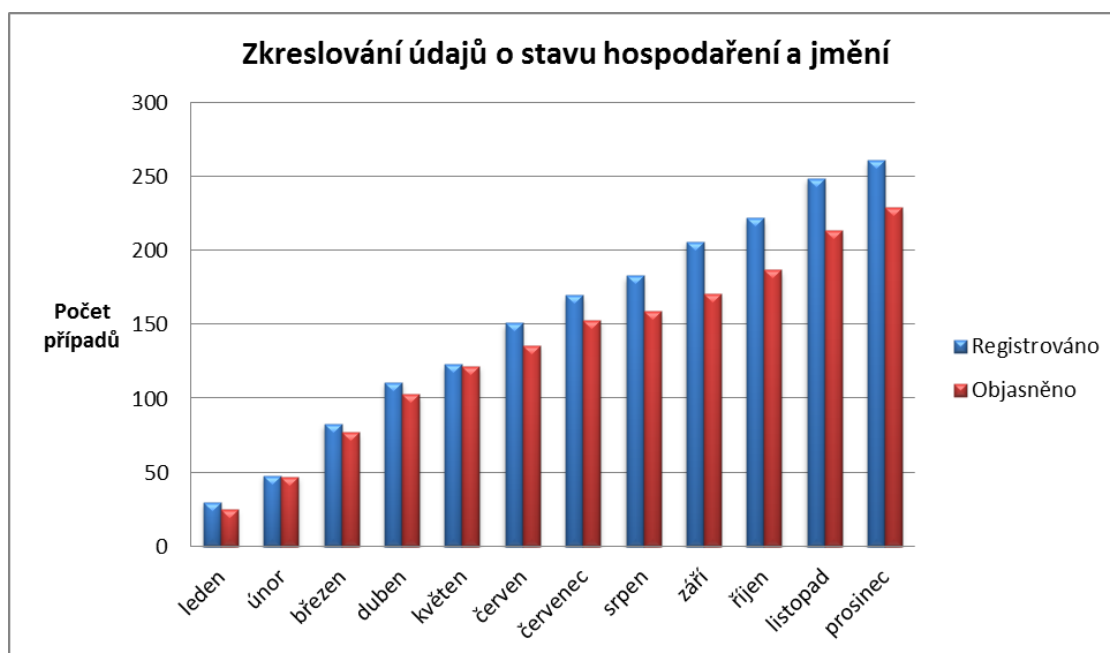
Tabulka č. 7: Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v roce 2017

Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění				
Měsíc	Registrováno	Objasněno	Objasněno v %	Škoda celkem (v tis. Kč)
leden	30	25	83%	445
únor	48	47	98%	979
březen	83	77	93%	12 312
duben	111	103	93%	24 016
květen	123	122	99%	25 717
červen	151	136	90%	131 711
červenec	170	153	90%	131 514
srpen	183	159	87%	130 660
září	206	171	83%	130 895
říjen	222	187	84%	137 086
listopad	249	214	86%	138 836
prosinec	261	229	88%	153 211

Zdroj: vlastní zpracování dle dat PČR, 2018

Tabulka č. 7 ukazuje, že objasněnost případů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění je velmi vysoká. Celková škoda způsobená tímto trestným činem v roce 2017 dosáhla částky 153 211 tis. Kč, celkový počet registrovaných případů byl 261 a celkově bylo objasněno 88% případů. Průměrná škoda na jeden registrovaný případ by pak vycházela přibližně na 587 015 Kč.

Obrázek č. 11: Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat PČR, 2018

Obrázek č. 12 svými daty kopíruje tabulku č. 7 a z takto grafického vyjádření je zřejmé, že přírůstky registrovaných i objasněných případů trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění jsou v každém měsíci obdobné a růst těchto případů vykazuje lineární trend. V objasňování případů těchto podvodů hrají roli jak nastavené kontrolní mechanismy, tak zvyšující se součinnost všech vyšetřovacích orgánů, kteří na případech spolupracují.

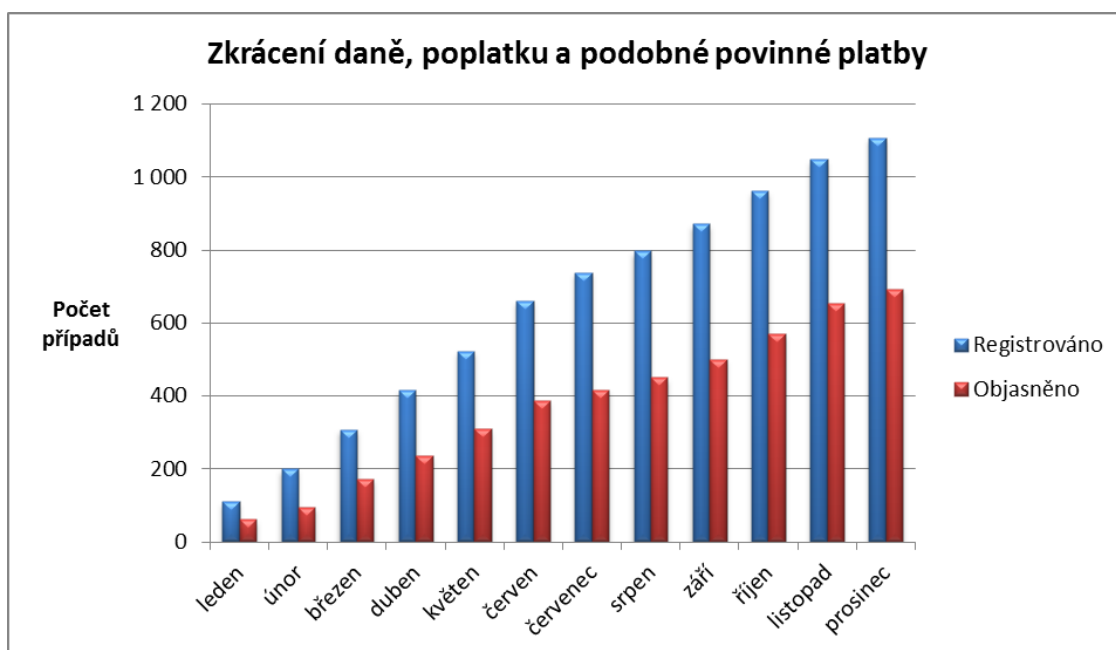
Tabulka č. 8: Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v roce 2017

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby				
Měsíc	Registrováno	Objasněno	Objasněno v %	Škoda celkem (v tis. Kč)
leden	110	61	55%	294 532
únor	200	95	48%	546 501
březen	307	172	56%	1 125 807
duben	415	235	57%	1 229 099
květen	522	309	59%	1 810 477
červen	661	386	58%	2 595 928
červenec	738	417	57%	2 702 550
srpen	796	450	57%	2 815 439
září	870	500	57%	2 984 906
říjen	960	568	59%	3 314 245
listopad	1 047	653	62%	3 723 488
prosinec	1 107	692	63%	3 980 480

Zdroj: vlastní zpracování dle dat PČR, 2018

Z tabulky č. 8 je patrné, že objasněnost trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby je mnohem nižší, než tomu bylo u zkrácení úřadů o stavu hospodaření a jmění. V procentním vyjádření se objasněnost pohybuje na úrovni 63%. Dále lze z tabulky vyčíst, že i celkové škody jsou mnohonásobně vyšší. Konkrétně se celkové škody způsobené tímto podvodným jednáním v roce 2017 vyšplhaly na 3 980 480 tis. Kč. Celkový počet registrovaných případů byl ve sledovaném období 1 107 a průměrná škoda připadající na jeden případ by pak přibližně činila 3 595 736 Kč.

Obrázek č. 12: Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v roce 2017

Zdroj: vlastní zpracování dle dat PČR, 2018

Obrázek č. 13 opět graficky znázorňuje tabulku č. 8. Stejně jako tomu bylo u předchozího obrázku, i zde je vidět lineární trend registrovaných i objasněných případů. Meziměsíční přírůstky nových registrovaných případů jsou opět obdobné. V případech této daňové kriminality je prokazování úmyslu mnohem složitější, a to z důvodu dlouhého a komplikovaného vyšetřovacího procesu.

Hospodářská kriminalita jako celek

Následující statistika je shrnutím hospodářské kriminality jako celku v letech 2016 a 2017 na území České republiky.

V roce 2016 bylo v oblasti hospodářské kriminality registrováno 28 306 trestných činů, což byl oproti roku 2015 pokles o 2 310 případů, tj. o 7,5 %. Celkem bylo objasněno 18 991 případů, což znamenalo pokles oproti předchozímu roku o 4,1%. Celková způsobená škoda

v oblasti hospodářské kriminality v roce 2016 činila 18,8 mld. Kč, přičemž největší podíl připadal na trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, a to ve výši 30,3 %.

V roce 2017 bylo v oblasti hospodářské kriminality registrováno 26 294 případů, oproti roku 2016 se tedy jednalo opět o pokles, a to o 2 012 případů, tj. o 7,1%. Objasněných případů bylo celkem 17 117, opět tedy pokles oproti roku 2016, konkrétně o 9,9%. Celková škoda v této oblasti v roce 2017 byla 13,7 mld. Kč, což je velmi výrazný pokles oproti roku 2016, celkem o 27,2%. Největší podíl škod připadal opět na trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, a to ve výši 3,8 mld. Kč.

Tabulka č. 9: Hospodářská kriminalita jako celek

Období	Registrováno	R-1 (%)	Objasněno	R-1 (%)	Celková škoda (v mld. Kč)
2016	28 306	-7,5%	18 991	-4,1%	18,8
2017	26 294	-7,1%	17 117	-9,9%	13,7

Zdroj: vlastní zpracování dle dat PČR, 2018

Z výše uvedené tabulky a předchozích informací lze odvodit závěr, že ačkoliv počet registrovaných případů v oblasti celkové hospodářské kriminality mezi roky 2016 a 2017 klesal, počet registrovaných případů v dílčí oblasti daňové problematiky měl trend opačný.

Vyšetřování daňových podvodů se škodami velkého rozsahu spadá mezi nejzávažnější daňové trestné činy a zároveň je jednou z priorit v oblasti boje s trestnou činností na území ČR. Z hlediska předmětu podvodu jsou ve vysoké míře zastoupeny případy zkrácení DPH – především v souvislosti s dovozem a vývozem zboží a služeb, případy fiktivních faktur a tzv. řetězové podvody. V oblasti zkrácení přímých daní jsou ve vysoké míře zastoupeny případy zkrácení daní z příjmů prostřednictvím účetních manipulací, které mají za cíl snížit daňový základ. Pachatelé při páčání daňových podvodů zpravidla vytvářejí komplikované a strukturované řetězce propojených osob a obchodních společností, které dále mohou operativně měnit svá sídla a tím znemožňovat případné kontroly ze strany správců daně.

7 Zhodnocení efektivity odhalování podvodů vlivem forenzního vyšetřování a formulace doporučení

Podvody a protiprávní jednání podnikatelských subjektů jsou v dnešní době na denním pořádku, proto je třeba neustále zdokonalovat nejen vyšetřovací metody, ale také zajistit účinnou prevenci nebo vymýšlet stále nové kontrolní mechanismy.

V souvislosti s podvody se objevují pojmy jako forenzní účetnictví a audit. Forenzní účetnictví odborná literatura vysvětluje jako prověřování konkrétního subjektu z důvodu podezření ze spáchání podvodného jednání. Tato činnost není v České republice zákonem nijak definována, v praxi to tedy znamená, že účetní jednotka není povinná se takovému prověřování podrobit. Pro účely forenzního vyšetřování je vždy sestaven tým odborníků, kteří mají v problematice podvodů rozsáhlé vědomosti a zkušenosti. Cílem nezávislých vyšetřovatelů je pak důkladné zkoumání všech možných důkazů a následné vyhodnocení, zda u daného subjektu k podvodu došlo, či nikoliv. Cílem auditu je nezávislé posouzení auditora, zda je účetní závěrka sestavena správně a průkazně a zda jsou účetní informace o společnosti věrohodné. Na rozdíl od forenzního účetnictví, provádění auditu je legislativně upraveno a pro některé společnosti je audit dokonce povinný. Nezávislý auditor nemá za úkol odhalovat podvody, ale vydávat výrok, kde se dále vyjadřuje o účetní závěrce dané společnosti.

Jak již bylo řečeno v teoretické části této práce, pojem forenzní účetnictví lze v české literatuře najít jen výjimečně. Častěji využívaný se stal pojem forenzní vyšetřování, který už podle názvu více odpovídá svému obsahu. Opět se jedná o vyšetřování, jehož cílem je odhalit a eliminovat v co nejvyšší míře podvody a finanční kriminalitu u jednotlivých typů podnikatelských subjektů. V rámci takového vyšetřování pak probíhá sběr a shromažďování finančních i nefinančních informací, zkoumání výskytu jednotlivých podvodů či manipulace s účetními výkazy. Vyšetřování a odhalování finanční kriminality je v České republice plně v kompetenci Policie ČR ve spolupráci s příslušnými správci daně. Na základě uvedených informací je tedy zřejmé, že forenzní vyšetřování úzce souvisí s vyšetřováním v rámci správního či trestního řízení dle platné české legislativy. Lze tedy tvrdit, že forenzní vyšetřování má vliv na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů, a to i za předpokladu, že zjištěná data a výsledky probíhajícího šetření jsou dále prověřována příslušnými orgány ve správním řízení, a v případě podezření ze spáchání trestného činu pak v trestním řízení.

V současné době jsou v České republice služby forenzního šetření prováděny několika málo společnostmi a popularita těchto zakázek bude pravděpodobně stoupat v souvislosti s četností spáchaných podvodů. Oficiálně se počet provedených a probíhajících forenzních vyšetřování nedá vyčíslit, protože v této oblasti zatím nejsou k dispozici žádná data ani statistiky, a tak lze tuto situaci pouze odhadovat.

Obecně lze usoudit, že efektivita odhalování účetních a daňových podvodů vlivem forenzního vyšetřování je relativně vysoká, protože zkušení vyšetřovatelé převážně vědí, na které skutečnosti se mají zaměřit a ve spolupráci s vyškolenými experty dokáží snadněji podvodné transakce odhalit. Samozřejmě záleží i na typech a složitosti jednotlivých případů. Ze statistik o počtu registrovaných a objasněných případů daňové kriminality vyplývá, že za rok 2017 bylo u trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění objasněno v průměru 88% případů a u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby objasněno v průměru 63% případů. Odhalování podvodů u podnikatelských subjektů je dlouhodobá záležitost, která vyžaduje trpělivost, zkušené vyšetřovatele a analytické myšlení. V rámci vyšetřování může výrazně pomoci i řada nastavených kontrolních mechanismů.

Návrhy a doporučení v oblasti odhalování podvodů

V rámci této subkapitoly budou navržena některá opatření proti páčání podvodných jednání podnikatelských subjektů. Tyto návrhy se budou týkat především kontrolních nástrojů, které by mohly přispět k odhalování podvodů na dani z příjmů či dani z přidané hodnoty. Jednotlivé navržené kontrolní nástroje vycházejí především z podvodů popisovaných v rámci kapitol o účetních a daňových podvodech.

I. Kontrolní hlášení pro neplátce

Prvním navrženým kontrolním nástrojem je kontrolní hlášení pro neplátce. Doposud se kontrolní hlášení týká pouze plátců DPH. Neplátci mají tedy větší manévrovací prostor pro páčání podvodů. Princip fungování by zůstal stejný – docházelo by k párování plateb mezi dvěma obchodními partnery. I pro neplátce by tedy platila povinnost informovat správce daně o každé faktuře nad 10 000 Kč. Jediným rozdílem by však bylo, že neplátci by měli povinnost zaznamenat do kontrolního hlášení i přijaté faktury nad tento limit bez možnosti nákladového posunutí, který je možný v případě plátců. V praxi by to znamenalo, že by se v kontrolním hlášení v jednom měsíci jedna a tatáž faktura objevila jak na straně dodavatele, tak na straně odběratele. Zamezilo by se tak možnosti zpětného uznávání nákladů do účetnictví a zároveň i zpětného vystavování faktur, což v některých případech signalizuje fiktivní fakturace.

Způsob podání by byl opět elektronicky, a to prostřednictvím datové schránky. Cílem tohoto nástroje je především větší zaměření správců daně na neplátce, kteří doposud žádnou obdobnou povinnost nemají a eliminace podvodů týkajících se daně z příjmů.

II. Nadměrné odpočty jako záloha na budoucí daňovou povinnost

Další opatření, tentokrát v oblasti daně z přidané hodnoty se týká nadměrných odpočtů. Jak již bylo uvedeno, nadměrné odpočty se týkají plátců DPH v případě vyšší daně na vstupu než na výstupu. Tento mechanismus by mohl fungovat tak, že v případě nároku na nadměrný odpočet by peníze nebyly plátcům vyplaceny ihned, ale část peněžních prostředků by sloužila jako záloha na budoucí daňovou povinnost. Takto zadržené peníze by měli správci daně na speciálních účtech, a to v horizontu jednoho roku. Zálohy na budoucí daňovou povinnost z nevyplacených nadměrných odpočtů by byly odstupňovány dle výše nadměrného odpočtu – čím vyšší nárok na nadměrný odpočet, tím vyšší záloha by byla plátcům vypočtena. Pokud by účetní jednotce vzniklo více nároků na nadměrný odpočet za sebou, z každého by se vypočítala záloha.

Výše záloh ze zadržovaných nadměrných odpočtů:

- NO do 100 000 Kč – záloha 10% ze zadržovaného NO
- NO od 100 000 Kč do 1 mil. Kč – záloha 20% ze zadržovaného NO
- NO nad 1 mil. Kč – záloha 30% ze zadržovaného NO

Cílem tohoto mechanismu je zaměřit se na takové plátce, kteří manipulují s účetními daty za účelem výpočtu nižší daňové povinnosti nebo dokonce získání nadměrného odpočtu. Pro plátce, kteří si ke své podnikatelské činnosti pořídí např. automobil, nebytový prostor k podnikání či jinou investici by byla možnost zažádat si u správce daně o zadržovaný nadměrný odpočet dříve, ale pod podmínkou zevrubné kontroly správce daně, což by mohlo podvodné společnosti odradit. Správci daně společně s analytickým vyšetřovacím týmem by měli tedy přesně jeden rok na přezkoumání nároku na nadměrný odpočet a zjištění případných podezření ze spáchání podvodu.

Jako příklad principu fungování tohoto mechanismu by mohl posloužit účastník typu Missing trader v rámci karuselového podvodu, který v okamžiku vyplacení nadměrného odpočtu zmizí z trhu. Díky záloze z nadměrného odpočtu by tak přišla celá podvodná skupina o část svých neoprávněných zisků, což by následně mohlo snížit celkové škody pro státní rozpočet.

III. Elektronická evidence najetých kilometrů

Tento kontrolní nástroj je navržen především z důvodu eliminace fiktivních cestovních náhrad za služební cesty a neoprávněných výdajů za pohonné hmoty. Každý automobil, který by měla účetní jednotka v obchodním majetku, by byl obstarán malým elektronickým zařízením se zabudovanou GPS technologií. Tato technologie by se musela zabudovat zároveň i do automobilů, které by taktéž mohly být využity pro firemní účely (např. zaměstnanec společnosti, který vyjede svým soukromým automobilem na pracovní cestu). Každá jízda by se pak evidovala prostřednictvím elektronického zařízení a tyto data by se zároveň on-line odesílaly na specializované středisko správce daně. Hlavním cílem je omezit vyplácení fiktivních cestovních náhrad za pracovní cesty, které nebyly nikdy realizovány, a které uměle snižují daňový základ. Nákup elektronických zařízení by byl samozřejmě daňově zvýhodněný formou jednorázové slevy uplatnitelné v daňovém přiznání, a to v roce pořízení. Zpětně by se sleva již nárokovat nedala.

IV. Elektronická evidence odpracovaných hodin

Posledním navrženým kontrolním mechanismem je plošné zavedení elektronické evidence odpracovaných hodin, která by měla (analogicky jako elektronická evidence najetých kilometrů) zabránit ve vyplácení fiktivních dohod o provedení práce. Tato evidence by opět fungovala na principu on-line zasilání dat správci daně. Tímto způsobem by bylo zamezeno veškerým zpětným manipulacím s vyplácením mezd lidem, kteří pro společnost fyzicky nikdy nepracovali a díky kterým si společnost na konci roku snižovala základ daně z příjmů. Elektronická evidence odpracovaných hodin by tedy zaznamenávala data o odpracovaných hodinách v reálném čase. Pokud by si zaměstnanec daný den zapomněl zaevidovat své odpracované hodiny, byla by ještě možnost nápravy, a to ve lhůtě 5 pracovních dní, kdy by se daly hodiny zaevidovat zpětně. S tímto opatřením zároveň souvisí i další návrh, a to vyplácet mzdy pouze bezhotovostně, čímž by bylo zabráněno hlavně fiktivním výplatám mezd v hotovosti.

Závěr

Podvody a protiprávní jednání podnikatelských subjektů se v posledních letech vyskytují stále častěji. V boji proti podvodům hraje roli nejen účinná prevence, ale také jednotlivé metody vyšetřování, znalosti a zkušenosti vyšetřovatelů či vhodně nastavené kontrolní mechanismy.

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit odhalování podvodů u podnikatelských subjektů vlivem forenzního vyšetřování. V teoretické části práce byly vymezeny pojmy jako forenzní účetnictví, audit či kreativní účetnictví. Dále byla obecně vysvětlena problematika finanční kriminality včetně definic jednotlivých podvodných jednání páchaných podnikatelskými subjekty včetně možných opatření a prevence před protiprávním jednáním. Práce se dále soustředovala pouze na účetní a daňové podvody, a to z důvodu ekonomického zaměření práce. Poslední kapitola teoretické části popisovala vnitřní kontrolní systém, jehož součástí je interní audit a dále vnější kontroly, se kterými se podnikatelské subjekty mohou v praxi běžně setkat. V rámci praktické části práce byl specifikován postup vyšetřování účetních a daňových podvodů, dále byly popsány jednotlivé reálné případy finanční kriminality včetně následného stručného vyhodnocení důsledků pro podnikatelský subjekt. Součástí popisovaných případů byla i názorná ukázka principu karuselových podvodů, které způsobují ročně až několikamiliardové škody. Dále byl popsán systém opatření proti účetním a daňovým podvodům v České republice včetně praktických ukázek principu fungování některých kontrolních nástrojů. V neposlední řadě byla na základě statistik hospodářské kriminality zhodnocena objasněnost případů včetně vyčíslení způsobených škod vlivem jednotlivých podvodů. Závěr práce pak tvořilo zhodnocení efektivity odhalování podvodů vlivem forenzního vyšetřování a formulace návrhů a doporučení. Přínosem této práce bylo zejména vytvoření krátkých případových studií týkajících se častých podvodů u podnikatelských subjektů a návrhy konkrétních kontrolních nástrojů, které by se daly aplikovat do podnikové praxe v souvislosti s prevencí proti podvodným jednáním.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vztah účetnictví a auditu

Obrázek č. 2: Trojúhelník podvodu

Obrázek č. 3: Klasický karuselový podvod

Obrázek č. 4: Karuselový podvod – kauza „Mikroprocesor“

Obrázek č. 5: Kontrolní hlášení, oddíl A. 1.

Obrázek č. 6: Kontrolní hlášení, oddíl A. 2.

Obrázek č. 7: Kontrolní hlášení, oddíl A. 4.

Obrázek č. 8: Kontrolní hlášení, oddíl A. 5.

Obrázek č. 9: Kontrolní hlášení, oddíl C

Obrázek č. 10: Souhrnné hlášení

Obrázek č. 11: Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v roce 2017

Obrázek č. 12: Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v roce 2017

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vztah účetnictví a auditu

Tabulka č. 2: Benfordův zákon

Tabulka č. 3: Srovnání externího a interního auditu

Tabulka č. 4: Rozdíly mezi vnitřní kontrolou a interním auditem

Tabulka č. 5: Výsledný zisk účastníků karuselového podvodu v kauze „Mikroprocesor“

Tabulka č. 6: Vývoj tržeb v oblasti ubytování, stravování a pohostinství

Tabulka č. 7: Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění v roce 2017

Tabulka č. 8: Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v roce 2017

Tabulka č. 9: Hospodářská kriminalita jako celek

Seznam použitých zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EET	elektronická evidence tržeb
EU	Evropská unie
FÚ	finanční úřad
KAČR	Komora auditorů České republiky
mj.	mimo jiné
např.	například
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
NO	nadměrný odpočet
PČR	Policie České republiky
popř.	popřípadě
resp.	respektive
tzn.	to znamená
ÚJ	účetní jednotka

Seznam použité literatury

Odborná literatura:

COENEN, Tracy. *Essentials of Corporate Fraud*. 1. vyd. Hoboken, New Jersey: Wiley, 2008, 223 s. ISBN 978-0-470-19412-6.

COSSERAT, Graham W. *Modern auditing*. 2nd ed. Chichester [etc.]: J. Wiley, 2004. ISBN 978-0470-86322-0.

CRUMBLY, D. Larry, HEITGER, Lester E. a SMITH, G. Stevenson. *Forensic and investigative accounting*. Chicago: CCH, 2009. 1 sv. ISBN 978-0-8080-2143-8.

ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita: (z pohledu řízení a správy)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 183 s. ISBN 978-80-86754-83-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila et al. *Podvody, zpronevěry, machinace: (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. vyd. 1. Praha: Armex, 2005. 247 s. ISBN 80-89795-12-8.

DRÁBKOVÁ, Zita. *Kreativní účetnictví a účetní podvody: řízení rizika účetních chyb a podvodů*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 151 stran. ISBN 978-80-7552-791-2.

DUŠEK, Jiří. *Vyhnete se chybám v účetnictví: rady, řešení, praktické příklady*. První vydání. Praha: Grada, 2014. 124 stran. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-5433-8.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Interní audit a kontrola*. 2., přeprac. a dopl. Praha: C.H. Beck, 2003. xiii, 201 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-805-3.

DYTRT, Zdeněk a kol. *Etika v podnikatelském prostředí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 196 s. ISBN 80-247-1589-9.

GRIFFITHS, Ian. *New creative accounting: how to make your profits what you want them to be*. London: Macmillan, 1995. ISBN 978-0333628652.

HRUŠKA, Vladimír. *Účetní manuál pro podnikatelské subjekty, aneb, Průvodce účetními operacemi a účetní závěrkou*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 630 stran. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-5805-3.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice. I, Peníze a platební styk*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 660 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-3893-2.

JOSHI, Apurva. *Student's Handbook on Forensic Accounting*. Gajendra Nagar: Fraudexpress Media Communications, 2012. ISBN 978-1-105-79902-0.

KISLINGEROVÁ, Eva a HNILICA, Jiří. *Finanční analýza: krok za krokem*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. xiii, 135 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7179-713-5.

KOVANICOVÁ, Dana a kol. *Finanční účetnictví: světový koncept*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Polygon, 2003. 524 s. ISBN 80-7273-090-8.

KRÁLÍČEK, Vladimír a MOLÍN, Jan. *Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 231 stran. ISBN 978-80-7478-557-3.

LINDELL, James T. *Controller as business manager*. New York: AICPA, 2014. ISBN 978-1-94023-563-9.

MANNING, George A. *Financial investigation and forensic accounting*. 2nd ed. Boca Raton, FL: Taylor & Francis Group, 2005. ISBN 0-8493-2223-5.

MOLÍN, Jan. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 188 s. ISBN 978-80-7357-600-4.

MULFORD, Charles W. a COMISKEY, Eugene E. *The financial number game: detecting creative accounting practices*. New York: John Wiley & Sons, ©2002. ix, 395 s. ISBN 978-0-471-77073-2.

MÜLLEROVÁ, Libuše a ŠINDELÁŘ, Michal. *Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích*. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2016. 207 stran. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-5806-0.

MÜLLEROVÁ, Libuše. *Auditing pro manažery, aneb, Proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 175 s. ISBN 978-80-7357-988-3.

PROKŮPKOVÁ, Danuše a SVOBODA, Michal. *Jak číst účetní výkazy vybraných účetních jednotek*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 150 s. ISBN 978-80-7478-522-1.

RONEN, Joshua a Varda YAARI. *Earnings management: emerging insights in theory, practice, and research*. New York: Springer, 2008. ISBN 978-0-387-25769-3.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. 143 s. Finanční řízení. Finance. ISBN 978-80-247-3916-8.

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Základy auditu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 169 s. ISBN 80-210-4168-4.

SILVERSTONE, Howard et al. *Forensic accounting and fraud investigation for non-experts*. 3rd ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2012. xvi, 320 s. ISBN 978-0-470-87959-7.

SMEJKAL, Vladimír a RAIS, Karel. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, ©2010. 354 s. ISBN 978-80-247-3051-6.

SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011. 471 s. Expert. ISBN 978-80-247-3494-1.

VÁCHAL, Jan a kol. *Podnikové řízení*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 685 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4642-5.

VOLKÁNOVÁ, Zdenka. *Podvody v účetnictví firem: jak se jim bránit*. Praha: Linde Praha, 2014. 189 s. Praktická ekonomická příručka. ISBN 978-80-7201-945-8.

WELLS, Joseph T. *Principles of Fraud Examination*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2005, s. 13. ISBN 0-471-51708-9.

ZACK, Gerard M. *Financial Statement Fraud : Strategies for Detection and Investigation*. 1. vyd. Somerset, New Jersey: John Wiley & Sons, 2012, 312 s. ISBN 978-1-118-30155-5.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad [online]. 2018. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/czso/1-malzfu_b

Etický kodex Komory auditorů České republiky. *Komora auditorů České republiky* [online].

© 2012 – 2018. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.kacr.cz/eticky-kodex-komory-auditoru-ceske-republiky>

JUDA, Marek. Praní špinavých peněz. *Špinavé peníze* [online]. 2011. [cit. 2018-03-09].

Dostupné z: <http://www.spinavepenize.cz/prani-spinavych-penez>

Karusel (karuselový podvod). *Finanční správa* [online]. © 2013 – 2018. [cit. 2018-03-12].

Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-pridane-hodnoty/kontrolni-hlaseni-DPH/karusel>

LANG, Václav. Forezní audit. *Novinky.cz* [online]. 2018. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z:

<https://tema.novinky.cz/forezni-audit>

Mezinárodní auditorský standard ISA 240. *Komora auditorů České republiky* [online].

© 2012 – 2018. [cit. 2018-02-05]. Dostupné z:

<https://www.kacr.cz/data/Metodika/Auditing/ISA/ISA240.pdf>

Přehled formulářů pro finanční správu. *Daňový portál* [online]. 2018. [cit. 2018-03-20].

Dostupné z: https://adisepo.mfcr.cz/adistc/adis/idpr_epo/epo2/uvod/vstup_expert.faces

Statistické přehledy kriminality za rok 2017. Policie České republiky [online]. 2018. [cit.

2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2017.aspx>

ZYSMAN, Alan. *Forensic Accounting Demystified* [online]. © 1995 - 2017. [cit. 2018-02-

12]. Dostupné z: <http://www.forensicaccounting.com/>

Právní předpisy:

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech

Odborné konzultace:

Bc. Marek Rubeš – oddělení hospodářské kriminality Policie ČR

Mgr. Jan Vydra – oddělení hospodářské kriminality Policie ČR

Mgr. Václav Beránek – krajské ředitelství Policie ČR

Ing. Ivana Nováková - jednatelka účetní firmy

Ostatní zdroje:

interní materiály Policie ČR

Abstrakt

BUREŠOVÁ, Adéla. *Vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni. 82 s. 2018.

Klíčová slova: forenzní účetnictví, audit, postup vyšetřování, účetní a daňové podvody, prevence podvodů

Předložená diplomová práce je zaměřena na vliv forenzního účetnictví a auditu na odhalování podvodů u podnikatelských subjektů. V rámci teoretické části je charakterizováno forenzní účetnictví, audit a popsány jednotlivé druhy podvodných jednání včetně možnosti vnitřní a vnější kontroly. Praktická část práce se zabývá popisem postupu forenzního vyšetřování, analýzou jednotlivých finančních podvodů na reálných případech hospodářské kriminality včetně statistik počtu registrovaných a objasněných podvodů a celkových škod, a specifikován systém kontrolních opatření. Závěrem práce je zhodnocena efektivita odhalování podvodů a navrženo několik kontrolních mechanismů, které by mohly být ohledně této problematiky užitečné.

Abstract

BUREŠOVÁ, Adéla. *The impact of forensic accounting and auditing to detect fraud in business entities*. Diploma thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen. 82 p. 2018.

Key words: forensic accounting, auditing, process of fraud investigation, accounting and tax fraud, fraud prevention

The diploma thesis is focused on the impact of forensic accounting and auditing to detect fraud in business entities. In the theoretical part there are characterized terms like forensic accounting, auditing then there is a description of individual types of fraud including possibilities of internal and external control. The practical part of the thesis deals with a description procedures of forensic investigation, analysis of individual financial frauds on real cases of economic crime including statistics on the number of registered and clarified frauds and total damages, and the specification of the system of control measures. In the end, the effectiveness of fraud detection is evaluated and several control mechanisms to address this have been proposed.